

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН І
ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

HANDOUTS

Дисципліна «Міжнародні організації»

Ступінь освіти: «Бакалавр»

2 курс

Підготувала

в.о. завідувача кафедри, професор,

д.е.н., доцент

Валерія ЛИМАР

Вінниця 2023

Рецензенти:

Хаджинов І.В., ректор Донецького національного університету імені Василя Стуса, професор, доктор економічних наук.

Тодоров І.Я., професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій Ужгородського національного університету, доктор історичних наук.

ЗМІСТ

ТЕМА 1. ІСТОРІЯ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	5
1.1 Причини виникнення і місце міжнародних організацій в міжнародних відносинах.....	5
1.2 Сутність поняття «Міжнародні організації».....	8
1.3 Типізація сучасних міжнародних організацій.....	10
Контрольні запитання.....	11
Завдання для практичних занять.....	12
Рекомендована література.....	12
ТЕМА 2. МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	13
2.1 Правові норми і принципи функціонування міжнародних організацій.....	13
2.2 Організаційно-правова структура міжнародних організацій.....	15
2.3 Методи, процедури та технічні прийоми прийняття рішень в міжнародних організаціях.....	17
Контрольні запитання.....	20
Завдання для практичних занять.....	20
Рекомендована література.....	20
ТЕМА 3. МІЖДЕРЖАВНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	21
3.1 Міждержавні економічні організації загальної компетенції.....	21
3.2 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Європі.....	22
3.3 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Азіатсько-тихоокеанському регіоні.....	24
3.4 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Африканському регіоні.....	26
3.5 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Американському регіоні.....	28
Контрольні запитання.....	31
Завдання для практичних занять.....	31
Рекомендована література.....	31
ТЕМА 4. МІЖНАРОДНІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	32
4.1 Сутність, правовий статус, види і організаційні структури неурядових організацій.....	32
4.2 Особливості діяльності основних неурядових організацій.....	36
Контрольні запитання.....	38
Завдання для практичних занять.....	38
Рекомендована література.....	39

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ.....	39
5.1 Історія створення, цілі та принципи діяльності ООН, членство в організації.....	39
5.2 Організаційна структура ООН.....	42
5.3 Допоміжні органи ООН.....	43
5.4 Міжнародні організації з регулювання економічних відносин на галузевому рівні.....	44
5.5 Міжнародні організації в боротьбі з незаконним бізнесом.....	46
Контрольні запитання.....	47
Завдання для практичних занять.....	47
Рекомендована література.....	47
ТЕМА 6. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ З РЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ.....	49
6.1 Система міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі.....	49
6.2 СОТ: цілі, функції, принципи діяльності та організаційна структура.....	50
6.3 Загальна характеристика глобально-універсальних торгових організацій.....	52
6.4 Міжнародні галузеві організації та особливості їх діяльності.....	55
Контрольні запитання.....	57
Завдання для практичних занять.....	57
Рекомендована література.....	57
ТЕМА 7. МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	58
7.1 Система міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері.....	58
7.2 Діяльність МВФ.....	60
7.3 Діяльність організацій групи Світового Банку.....	65
Контрольні запитання.....	75
Завдання для практичних занять.....	75
Рекомендована література.....	76
ТЕМА 8. УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	76
8.1 Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу: Україна та ООН.....	76
8.2 Україна та міжнародні організації з регулювання світової торгівлі.....	87
8.3 Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями.....	91
8.4 Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними регіональними організаціями.....	95
Контрольні запитання.....	98
Завдання для практичних занять.....	98
Рекомендована література.....	98

ТЕМА 1

ІСТОРІЯ ТА ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1 Причини виникнення і місце міжнародних організацій в міжнародних відносинах

Історія розвитку міжнародних організацій включає в себе багато етапів і подій, які сприяли створенню та еволюції таких організацій. Нижче наведено деякі ключові моменти в історії розвитку міжнародних організацій.

Перші спроби міжнародного співробітництва (19 століття): Вже в 19 столітті існували різні міжнародні угоди і конференції, такі як Віденський конгрес 1815 року, який мав на меті встановити мир після Наполеонових війн.

Ліга Націй (1920-1946): Після Першої світової війни була створена Ліга Націй як перша спроба створити міжнародну організацію для забезпечення миру та безпеки. Вона виконувала роль форуму для вирішення міжнародних конфліктів, але не змогла запобігти Другій світовій війні.

Організація Об'єднаних Націй (1945 - дотепер): Після Другої світової війни було створено Організацію Об'єднаних Націй (ООН) для збереження світового миру і співпраці між країнами. ООН має численні органи, такі як Генеральна Асамблея, Рада Безпеки і Секретаріат, і займається різними аспектами міжнародних відносин, включаючи миротворчі операції, розвиток та права людини.

Бреттон-Вудська система (1944-1971): Після Другої світової війни було створено Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк для регулювання міжнародних фінансових відносин та фінансової підтримки відновлення після війни.

Європейська інтеграція (1950-дотепер): Створення Європейського вугільного і сталевого співтовариства (1951) і Європейського економічного співтовариства (1957) сприяло розвитку Європейського Союзу, який став важливим гравцем у міжнародних справах.

Інші регіональні організації: У світі існують численні регіональні міжнародні організації, такі як Африканський Союз, Організація Американських Держав (ОАД), Азіатський банк розвитку тощо, які сприяють співпраці та інтеграції в різних регіонах світу.

Розвиток інших міжнародних організацій: Поза ООН і ЄС існують багато інших міжнародних організацій, спрямованих на різні аспекти міжнародних відносин, включаючи Торговельну організацію Світу (ТОС), НАТО, Всесвітню організацію охорони здоров'я (ВООЗ) і багато інших.

Розвиток міжнародних організацій є важливим процесом у сучасному світі, оскільки вони виконують важливі функції у забезпеченні світового миру, співпраці, економічному розвитку і розв'язанні глобальних проблем.

Міжнародні організації виникають у міжнародних відносинах з численних причин, і вони грають важливу роль у співпраці, конфліктах, регулюванні інтернаціональних питань та забезпеченні стабільності та розвитку в світі. **Ось деякі з ключових причин їх виникнення.**

Політична необхідність: Міжнародні організації можуть створюватися для розв'язання спільних політичних завдань та досягнення спільних цілей. Наприклад, Організація Об'єднаних Націй (ООН) була створена після Другої світової війни для збереження миру та безпеки.

Економічна співпраця: Економічні об'єднання, такі як Європейський союз (ЄС), створюються для спільного розвитку економіки, підвищення торгівлі та сприяння економічному зростанню.

Соціальні та гуманітарні завдання: Організації, які займаються гуманітарними питаннями, такі як Червоний Хрест або ЮНІСЕФ, створюються для надання допомоги та захисту людям у кризових ситуаціях або для підтримки освіти та здоров'я.

Екологічна безпека: Організації, такі як Всесвітня метеорологічна організація та Міжнародне агентство з атомної енергії, можуть бути створені для

спільного контролю над природними ресурсами та запобігання природним катастрофам.

Міжнародний порядок і правопорядок: Організації, такі як Міжнародний суд ООН чи Міжнародний кримінальний суд, створюються для розгляду міжнародних правопорушень та забезпечення правопорядку у світі.

Міжнародні організації можуть мати різні структури і функції, включаючи політичні, економічні, гуманітарні та екологічні аспекти. Вони зазвичай базуються на міжнародних угодах та статутах, і їх членами можуть бути держави, міжнародні організації або навіть індивіди в деяких випадках. Метою багатьох міжнародних організацій є сприяння співпраці, врегулюванню конфліктів та підтримці стабільності та розвитку у міжнародній системі.

Міжнародні організації відіграють ключову роль у сучасних міжнародних відносинах і мають величезний вплив на світову сцену. **Ось деякі з основних місць і функцій міжнародних організацій в міжнародних відносинах:**

Забезпечення миру і безпеки: Організація Об'єднаних Націй (ООН) через свою Раду Безпеки відповідає за забезпечення світового миру і безпеки. Вона може вживати різні заходи, включаючи санкції та миротворчі операції, для розв'язання міжнародних конфліктів.

Співпраця і розвиток: Міжнародні організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк, сприяють розвитку економік країн і надають фінансову допомогу. Це сприяє зміцненню економік і підвищенню життєвого рівня людей у різних країнах.

Зміцнення міжнародного права: Міжнародні організації грають важливу роль у розвитку та збереженні міжнародного права. ООН, наприклад, працює над створенням і ратифікацією міжнародних договорів та конвенцій.

Гуманітарна допомога: Організації, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) і Верховний комісар ООН у справах біженців (УВКББ), надають гуманітарну допомогу в кризових ситуаціях, таких як природні катастрофи та конфлікти.

Політичні форуми: Міжнародні організації часто служать форумами для дипломатичних переговорів і обміну думками між країнами. Наприклад, Генеральна Асамблея ООН збирає представників всіх держав-членів для обговорення глобальних питань.

Регіональна інтеграція: Регіональні організації, такі як Європейський Союз (ЄС) і Африканський Союз, сприяють розвитку спільних політичних, економічних та торговельних відносин між країнами в своїх регіонах.

Співпраця у глобальних питаннях: Міжнародні організації також грають важливу роль у вирішенні глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, біорізноманіття, торгівля та боротьба з тероризмом.

Міжнародні організації стали важливими акторами в сучасних міжнародних відносинах і допомагають забезпечувати співпрацю між країнами, розв'язувати конфлікти та забезпечувати спільний відповідь на глобальні проблеми.

1.2 Сутність поняття «Міжнародні організації»

Автором одного з перших визначень міжнародної організації є Скотт Ласвелл (Scott Lasswell), американський політолог і соціолог. Він визначив міжнародну організацію таким чином:

"Міжнародна організація - це форма спільного дії, що полягає в участі двох або більше державних суб'єктів у спільних діях або спільній структурі для досягнення конкретних міжнародних цілей або завдань, які зазвичай включають співпрацю, координацію і вирішення спільних проблем."

Ласвелл виділяє ідею спільної дії та спільних міжнародних цілей як ключовий аспект міжнародних організацій, які вони здійснюють через співпрацю та координацію дій між різними країнами або іншими міжнародними суб'єктами.

Ось приклади визначень міжнародних організацій, які можна знайти в міжнародних нормативних документах:

Визначення Організації Об'єднаних Націй (ООН) з Хартії ООН:

"ООН є міжнародною організацією, призначеною для співпраці в сфері міжнародних справ, збереження світового миру та розвитку співробітництва між державами."

Визначення Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) зі Статуту ВООЗ:

"ВООЗ - це спеціалізована агентура ООН, що визнає необхідність найвищого ступеня фізичного, духовного та соціального здоров'я всіх народів світу."

Визначення Міжнародного Червоного Хреста та Червоного Півмісяця зі Звіту XXV Міжнародної конференції Червоного Хреста і Червоного Півмісяця:

"Міжнародний Червоний Хрест і Червоний Півмісяць - це незалежна гуманітарна організація, яка надає допомогу і захищає права і гідність людей, що перебувають в уразливому стані."

Визначення Міжнародної організації праці (МОП) з Конституції МОП:

"МОП є спеціалізованою агентурою ООН, що працює у сфері праці та соціальних питань, для розв'язання проблем праці та встановлення міжнародних стандартів у сфері трудових відносин."

Визначення НАТО (Північноатлантичного договору) зі Статуту НАТО:

"НАТО - це міжнародна оборонна організація, що має на меті забезпечити колективну оборону та безпеку своїх членів на північноатлантичному регіоні."

Ці визначення взяті з основних статутів і документів цих міжнародних організацій і надають загальне розуміння їхньої природи та мети.

Міжнародні організації можна визначити різними підходами залежно від контексту і дисципліни. Ось декілька інших підходів до визначення міжнародних організацій:

Політичний підхід: З політичної точки зору міжнародні організації - це структури, що об'єднують держави або інші міжнародні суб'єкти для спільного прийняття рішень, вирішення спорів і регулювання міжнародних відносин.

Юридичний підхід: З юридичної точки зору, міжнародна організація - це юридично визначена структура, створена на підставі міжнародних угод або договорів між державами або іншими суб'єктами міжнародного права.

Економічний підхід: З економічної точки зору, міжнародні організації можуть бути визначені як інструменти для сприяння міжнародної торгівлі, інвестицій і економічного розвитку.

Соціальний підхід: Соціологи і гуманітарії можуть визначати міжнародні організації як суб'єкти, що сприяють глобальним соціальним і культурним процесам, співпраці в галузі освіти, культури і гуманітарної допомоги.

Функціональний підхід: Міжнародні організації можуть бути визначені як інструменти для вирішення конкретних завдань або функцій, таких як миротворчість (наприклад, Організація забезпечення миру ООН), охорона здоров'я (наприклад, Всесвітня організація охорони здоров'я), або контроль над ядерною зброєю (наприклад, Міжнародне агентство з атомної енергії).

Ці підходи варіюються за акцентом і відображають різні аспекти міжнародних організацій у залежності від дисципліни та досліджуваного аспекту.

1.3 Типізація сучасних міжнародних організацій

Міжнародні організації можна класифікувати за різними критеріями, включаючи призначення, функції, членство та область діяльності. Ось деякі інші класифікації:

За призначенням та функціями:

Міжурядові організації: Створені державами для спільного вирішення питань міжнародного співробітництва і координації політики.

Неурядові організації (НУО): Це групи, які можуть бути громадськими, приватними або неприбутковими, і які працюють над різними питаннями, включаючи права людини, екологію і гуманітарну допомогу.

За структурою та членством:

Універсальні організації: Організації, в яких можуть бути членами всі держави-члени ООН.

Регіональні організації: Організації, які об'єднують країни з певного регіону або географічної області.

За областю діяльності:

Політичні організації: Організації, які спеціалізуються на міжнародних відносинах та політиці, наприклад, ООН та ОБСЄ.

Економічні організації: Організації, спрямовані на розвиток міжнародної торгівлі та економічного співробітництва, такі як ТОС та ОЕСР.

Гуманітарні організації: Організації, що надають гуманітарну допомогу, діють у галузі охорони здоров'я та гуманітарного реагування на кризи, такі як Червоний Хрест і Лікарі без кордонів.

Екологічні організації: Організації, спеціалізовані на збереженні навколишнього середовища та природи, такі як ВООЗ та МАГАТЕ.

За типом членства:

Державні організації: Організації, до складу яких входять лише держави-члени.

Міжурядові організації: Організації, в яких можуть бути членами держави та інші міжнародні суб'єкти, такі як ООН та ЄС.

Це лише декілька можливих способів класифікації міжнародних організацій, і кожна організація може відповідати декільком з цих категорій в залежності від своєї природи та завдань.

Контрольні запитання

1. Назвіть основні передумови виникнення міжнародних організацій
2. Назвіть основні історичні етапи розвитку міжнародних організацій

3. Визначте місце міжнародних організацій в сучасних міжнародних відносинах
4. Наведіть декілька підходів до визначення поняття «міжнародна організація»
5. Наведіть типізацію з прикладами сучасних міжнародних організацій.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію на тему: «Класифікація сучасних міжнародних організацій»
2. Написати есе на тему: «Роль міжнародних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки»
3. Підготувати 5 тестових завдань із однією правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Кравченко С.О., Кравченко В.В. Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2017/1_2017/4.pdf.
2. Воронюк Є.В. Вплив міжнародних організацій на економічну політику країн світу. Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/83.pdf.
3. International organizations. URL: https://www.researchgate.net/publication/325553194_International_Organizations/link/5c49b020458515a4c73caefe/download.

ТЕМА 2

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1 Правові норми і принципи функціонування міжнародних організацій

Функціонування міжнародних організацій ґрунтується на комплексі правових норм і правил, які визначають їхню структуру, повноваження та процедури. **Основні правові норми функціонування міжнародних організацій можна узагальнити наступним чином:**

Бюджет і фінанси. Більшість міжнародних організацій мають бюджети і фінансові правила, які визначають, як збираються та витрачаються кошти на здійснення їхніх функцій і проектів. Це включає в себе внески держав-членів та інших джерел фінансування.

Засідання та конференції. Правила проведення засідань і конференцій організації встановлюються відповідними структурами, які керують діяльністю організації. Це може включати в себе графіки засідань, порядок денний, процедури голосування та інші аспекти.

Секретаріат. Майже всі міжнародні організації мають секретаріат, який відповідає за адміністративні та виконавчі функції. Цей орган забезпечує внутрішню координацію та виконання рішень організації.

Дипломатичний статус. Міжнародні організації зазвичай мають особливий дипломатичний статус, який надає їм право на ведення міжнародних відносин, укладання угод, отримання імунітету від юрисдикції окремих держав і т.д.

Система внутрішнього контролю. Міжнародні організації мають системи внутрішнього контролю та механізми аудиту для забезпечення ефективного управління та використання ресурсів.

Права і обов'язки членів. В статуті або інших правових документах організації встановлюються права і обов'язки членів організації, їхні зобов'язання та відповідальність перед організацією та іншими членами.

Законодавство міжнародного права. Міжнародні організації, як суб'єкти міжнародного права, також підлягають загальним нормам та принципам міжнародного права, включаючи принципи суверенітету, права людини, міжнародного гуманітарного права та інші.

Ці правові норми встановлюються в різних документах, і їх конкретний характер може змінюватися в залежності від конкретної міжнародної організації та її структури. Однак всі ці норми спрямовані на забезпечення ефективності та легітимності діяльності міжнародних організацій.

Функціонування міжнародних організацій характеризується рядом **основних принципів**, які визначають їхню діяльність та відносини між членами. Ось деякі з цих принципів.

Принцип членства і добровільності. Міжнародні організації базуються на принципі добровільного вступу держав або інших суб'єктів міжнародного права в їх склад. Держави самостійно вирішують, чи бажають вступати в організацію і приймати її статuti та обов'язки.

Принцип рівності держав. Усі держави-члени мають рівні права і обов'язки в межах міжнародної організації. Немає місця дискримінації або переваги для певних держав.

Принцип добросовісності і дотримання обов'язків. Члени міжнародних організацій повинні діяти добросовісно та дотримуватися своїх обов'язків, які вони прийняли у рамках статутів або договорів.

Принцип мирного вирішення спорів. Міжнародні організації сприяють мирному вирішенню конфліктів та спорів між державами-членами. Це може включати в себе посередництво, арбітраж, судові процедури або дипломатичні зусилля.

Принцип субсидіарності. Згідно з цим принципом, міжнародні організації діють там, де це необхідно, і лише в тих сферах, де держави-члени не можуть самостійно вирішити спільні проблеми.

Принцип консенсусу. У прийнятті важливих рішень міжнародні організації зазвичай дотримуються принципу консенсусу, що означає, що

рішення приймаються лише тоді, коли вони отримують підтримку всіх членів або значної більшості них.

Прозорість і доступ до інформації. Більшість міжнародних організацій ставлять завдання забезпечення прозорості та доступу до інформації про їхню діяльність для громадськості та членів.

Співпраця з іншими міжнародними організаціями. Міжнародні організації співпрацюють між собою для вирішення спільних завдань і реалізації спільних проектів.

Заборона вживання сили. Міжнародні організації підтримують заборону вживання сили або загрози силою в міжнародних відносинах, за винятком випадків самооборони чи дій, схвалених ООН чи іншими відповідними міжнародними організаціями.

Дотримання міжнародного права. Міжнародні організації мають дотримуватися міжнародного права та сприяти його розвитку та виконанню.

Ці принципи варіюються в залежності від конкретної міжнародної організації і визначаються її статутом та договорами. Однак вони спільно спрямовані на створення стабільності, співпраці та мирного вирішення міжнародних проблем.

2.2 Організаційно-правова структура міжнародних організацій

Організаційно-правова структура міжнародних організацій може варіюватися в залежності від конкретної організації, її цілей і завдань. Проте існують загальні складові, які визначають основну структуру більшості міжнародних організацій. **Ось деякі ключові складові організаційно-правової структури міжнародних організацій:**

Збори членів (Генеральна Асамблея, Конференція членів і т. д.). Це найвищий орган прийняття рішень в організації. Він складається з усіх членів організації (держав або інших суб'єктів) і зазвичай має право приймати рішення

щодо важливих питань, таких як бюджет, зміни в статуті, прийняття нових членів тощо.

Рада або Комітети. Рада або інші комітети можуть бути створені для керування конкретними аспектами роботи організації. Вони можуть бути здійснювати контроль, приймати рішення та розробляти політику в певних сферах, таких як економіка, безпека або гуманітарні питання.

Генеральний секретар. Генеральний секретар або голова організації є виконавчим керівником і зазвичай обирається членами організації. Він відповідає за проведення рішень, координацію роботи і взаємодію з іншими міжнародними організаціями і державами.

Секретаріат. Секретаріат це апарат, який забезпечує адміністративну і технічну підтримку роботи організації. Його функції включають у себе організацію засідань, підготовку документів, забезпечення інформаційної підтримки та інші адміністративні завдання.

Фінансова і бюджетна система. Організації мають систему фінансування, яка включає в себе внески держав-членів, гранти та інші джерела доходів. Вони також розробляють і виконують бюджети для фінансування своєї діяльності.

Судовий орган. Деякі міжнародні організації мають спеціальний судовий орган або арбітражний механізм для вирішення спорів між членами організації або інших сторін.

Спеціалізовані агентства і програми. Деякі міжнародні організації можуть мати спеціалізовані агентства або програми, які займаються конкретними сферами, такими як охорона здоров'я, освіта або довкілля.

Це загальні складові організаційно-правової структури міжнародних організацій. Конкретні органи і підрозділи можуть варіюватися в залежності від типу організації та її функцій.

Рис. 2.1 - Структурна побудова системи Організації Об'єднаних Націй

2.3 Методи, процедури та технічні прийоми прийняття рішень в міжнародних організаціях

Прийняття рішень в міжнародних організаціях є складним процесом, оскільки вони мають представників з різних країн з різними інтересами та підходами. Для ефективного прийняття рішень в міжнародних організаціях використовуються різні методи, процедури та технічні прийоми. Ось деякі з них.

Голосування. Це один із найпоширеніших методів прийняття рішень в міжнародних організаціях. Учасники голосують за те, які рішення прийняти. Голосування може бути відкритим або закритим, залежно від правил організації.

Консенсус. В деяких випадках, організації намагаються досягти консенсусу, тобто одногласної підтримки всіх учасників. Цей підхід дозволяє уникнути конфліктів і забезпечити широку підтримку рішення.

Дипломатичні переговори. Дипломатичні переговори використовуються для вирішення складних проблем і досягнення компромісів між різними країнами. Цей процес може включати в себе обговорення та плідну дискусію з метою знайти спільні точки зору.

Комітети та робочі групи. Організації можуть створювати комітети і робочі групи для аналізу конкретних питань і розробки рекомендацій. Ці групи можуть бути змішаними або складатися з представників певних країн чи регіонів.

Експертна оцінка. Іноді організації можуть звертатися до експертів та дослідників для отримання рекомендацій і аналізу складних питань перед прийняттям рішення.

Застосування правил і процедур. Багато міжнародних організацій мають встановлені правила і процедури для прийняття рішень, і рішення приймаються відповідно до цих правил.

Громадська участь. Деякі міжнародні організації включають громадські організації та інших зацікавлених сторін у процес прийняття рішень, щоб забезпечити більшу легітимність та врахування різних голосів.

Ці методи, процедури та технічні прийоми можуть застосовуватися окремо або в комбінації залежно від конкретних обставин та завдань міжнародної організації. Важливо, щоб рішення були прийняті відкрито, справедливо та враховували інтереси всіх членів організації.

Методи прийняття рішень ООН (як приклад)

Організація Об'єднаних Націй (ООН) має складну систему методів та процедур для прийняття рішень, оскільки вона є глобальною організацією з численними членами-державами з різними інтересами. **Основні методи прийняття рішень в ООН включають такі.**

Голосування в Генеральній Асамблеї. Генеральна Асамблея ООН - це форум, на якому всі 193 члени-держави мають один голос. Голосування

проводиться для прийняття рішень з питань, які вимагають загального підтримки. Більшість питань вирішується звичайною більшістю голосів.

Голосування в Раді Безпеки. Рада Безпеки ООН є основним органом для забезпечення міжнародного миру та безпеки. Вона має 15 членів, з яких 5 є постійними членами з правом вето (США, Росія, Китай, Франція та Велика Британія). Голосування в Раді Безпеки вимагає більшості голосів, але жодне рішення не може бути прийняте, якщо хоча б один постійний член з правом вето проголосує проти.

Процедура консенсусу. В деяких випадках ООН намагається досягнути консенсусу, тобто узгодженого підтримки всіма членами. Це важливо в справах, що стосуються міжнародного права, прав людини та гуманітарних питань.

Робочі групи і комітети. ООН має багато спеціалізованих робочих груп та комітетів, які займаються конкретними питаннями, такими як гуманітарні справи, права жінок, дитячі права, економічний і соціальний розвиток і багато інших. Ці групи зазвичай готують рекомендації та пропозиції для Генеральної Асамблеї та інших органів ООН.

Дипломатичні переговори. Для складних міжнародних питань, ООН організовує дипломатичні переговори та конференції, де представники держав обговорюють і розробляють рішення. Прикладом є Паризька угода з питань клімату.

Громадська участь. ООН також активно співпрацює з громадськими організаціями та цивільним суспільством, дозволяючи їм приймати участь у процесах прийняття рішень через консультації, конференції та інші механізми.

Ці методи допомагають ООН приймати рішення на різних рівнях та займатися різними аспектами міжнародної співпраці та розвитку.

Контрольні запитання

1. Назвіть і охарактеризуйте основні правові норми функціонування міжнародних організацій.
2. Назвіть та охарактеризуйте основні принципи функціонування міжнародних організацій.
3. Назвіть і охарактеризуйте ключові складові організаційно-правової структури міжнародних організацій.
4. Охарактеризуйте методи прийняття рішень в міжнародних організаціях.
5. Охарактеризуйте методи прийняття рішень в ООН.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію на тему: «Методи прийняття рішень в міжнародних організаціях»
2. Написати есе на тему: «ООН: чи потребує організація реформування?»
3. Підготувати 5 тестових завдань із однією правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Кучик О.С. Механізми та форми реалізації колективної безпеки у діяльності міжнародних організацій. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 99 (Частина II), 2011. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/apmv_2011_992__7.pdf.
2. Шпакович О. М. Внутрішнє право міжнародних організацій. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 2 (20). URL: https://intrel.lnu.edu.ua/apmv_2011_992__7.
3. Ebert F., Novitz T. Introduction: International Institutions, Public Governance and Future Regulation of Work. URL: https://brill.com/view/journals/iolr/17/1/article-p1_1.xml?language=en.

ТЕМА 3

МІЖДЕРЖАВНІ ЕКОНОМІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

3.1 Міждержавні економічні організації загальної компетенції

Міждержавні економічні організації загальної компетенції - це міжнародні організації, які об'єднують країни з різних регіонів світу з метою спільної роботи над економічними питаннями та підтримки економічного розвитку. Ці організації зазвичай мають широкий спектр функцій і компетенцій, що включають в себе економічну кооперацію, торгівлю, фінанси, інвестиції, розвиток і багато інших аспектів.

Ось декілька прикладів міждержавних економічних організацій загальної компетенції:

Організація Об'єднаних Націй (ООН): ООН включає в себе різні агентства, програми і комісії, які працюють над економічним розвитком, сталістю та забезпеченням глобального економічного співробітництва.

Міжнародний валютний фонд (МВФ): МВФ сприяє стабільності міжнародних фінансів та співпраці у сфері валютного обміну.

Світова торгова організація (СТО): СТО займається встановленням правил для міжнародної торгівлі та сприяє розвитку вільної та справедливої торгівлі.

Світовий банк: Світовий банк надає фінансову та технічну підтримку країнам у розвитку для зменшення бідності та підвищення якості життя населення.

Економічна комісія ООН для Європи (ЄСЕ): Ця комісія сприяє розвитку економічних відносин між країнами Європи та Центральної Азії.

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР): ОЕСР об'єднує в себе розвинуті країни з метою спільної роботи над економічними питаннями, включаючи економічну політику, сталість і соціальний розвиток.

Азіатський банк розвитку (АБР): Ця організація сприяє економічному розвитку та співпраці в регіоні Азії та Тихого океану.

Ці організації грають важливу роль у розвитку економіки та співпраці між державами, допомагаючи вирішувати економічні проблеми та сприяючи сталому розвитку на міжнародному рівні.

3.2 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Європі

У Європі існує багато міждержавних організацій, які об'єднують країни регіону для спільної співпраці та вирішення різних питань. Ось декілька найважливіших міждержавних організацій в Європі.

Європейський Союз (ЄС): Ця найбільша міждержавна організація в Європі включає 27 країн, які об'єднуються для спільної економічної та політичної інтеграції. Основними цілями ЄС є забезпечення миру, стабільності, розвитку та співпраці серед своїх членів.

Рада Європи: Ця міждержавна організація має за мету зміцнення прав людини, правового демократичного порядку та культурної співпраці в Європі. Вона не змішується з ЄС і включає більше країн (47) включаючи членів ЄС та не-членів.

Європейська Рада: Ця організація об'єднує голов держав чи урядів країн-членів ЄС і країн, які бажають вступити в ЄС. Вона визначає основні політичні напрямки та пріоритети розвитку Європи.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ): ОБСЄ є найбільшою регіональною безпековою організацією в світі і об'єднує 57 країн, включаючи практично всі країни Європи, а також Сполучені Штати Америки та Канаду. Організація працює над вирішенням конфліктів, сприяє дотриманню прав людини та здійснює спостереження за виборами.

Вісградська група: Ця організація об'єднує чотири країни Центральної Європи: Польщу, Угорщину, Чехію і Словаччину. Головною метою Вісградської групи є співпраця в галузі економіки, безпеки та політики.

Шенгенська зона: Ця зона включає країни ЄС, які використовують єдиний системний підхід до контролю за кордонами і внутрішньої свободи переміщення. Шенгенська зона сприяє зручному подорожуванню між країнами-членами без перевірки паспортів на внутрішніх кордонах.

Європейська економічна зона (ЄЕЗ): Ця організація об'єднує країни ЄС та деякі країни, які не є членами ЄС, але мають доступ до одного ринку. ЄЕЗ спрямована на забезпечення економічної і соціальної зближеності серед своїх членів.

Європейська асоціація вільної торгівлі (ЕФТА): ЕФТА є організацією, яка об'єднує країни Європи, які не є членами ЄС, але прагнуть зберегти економічну співпрацю та вільну торгівлю серед себе. До складу ЕФТА входять країни, такі як Норвегія, Швейцарія, Ісландія та Ліхтенштейн.

Балтійська міжпарламентська конференція: Ця організація об'єднує країни Прибалтійського регіону - Литву, Латвію і Естонію. Вона сприяє політичній співпраці та діалогу між цими країнами.

Балтійське море: Спільний інститут з охорони середовища (HELCOM): HELCOM об'єднує країни, які прилегають до Балтійського моря, для спільного вирішення проблем охорони довкілля та водних ресурсів в регіоні.

Дунайська комісія: Ця організація співпрацює в галузі управління Дунаєм та забезпечення сталого розвитку басейну річки Дунай.

Центральноєвропейська ініціатива (СЕІ): СЕІ об'єднує країни Центральної та Східної Європи для спільної співпраці в галузі економіки, культури, освіти та інших сферах.

Балтійська морська організація (BSR): BSR є міждержавною організацією, яка сприяє співпраці та розвитку Балтійського регіону в різних аспектах, включаючи економіку, транспорт та безпеку.

Альпійська конвенція: Ця організація об'єднує країни, що межують з Альпами, для спільної роботи над збереженням та розвитком цього унікального гірського регіону.

Енергетичне співтовариство Південно-Східної Європи (Energy Community): Ця організація співпрацює в галузі енергетики та газопостачання, об'єднуючи країни Південно-Східної Європи.

Ці організації сприяють спільному розвитку та співпраці між країнами Європи в різних галузях і на різних рівнях.

3.3 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Азіатсько-тихоокеанському регіоні

Азіатсько-тихоокеанський регіон є одним з найбільш різноманітних та динамічних регіонів у світі, і він має численні міждержавні організації та форуми для співпраці та обговорення різних питань. Ось декілька прикладів міждержавних організацій у цьому регіоні:

Азіатсько-тихоокеанська економічна спільнота (APEC): APEC об'єднує 21 країну в цьому регіоні з метою сприяння економічній співпраці та забезпечення вільної торгівлі в Азіатсько-тихоокеанському регіоні. Ця організація регулярно проводить зустрічі на рівні лідерів країн-членів для обговорення економічних питань.

Азіатська регіональна організація СНД (ARCO): ARCO є міждержавною організацією, яка об'єднує країни Східної та Південно-Східної Азії для співпраці в галузі безпеки, стабільності та розвитку.

Азіатсько-Тихоокеанське співтовариство (ASEAN): ASEAN складається з 10 країн Південно-Східної Азії і спрямована на зміцнення економічної і політичної співпраці, а також на розвиток регіональної безпеки.

Шанхайська організація співробітництва (ШОС): Ця організація об'єднує Китай, Росію та країни Центральної Азії з метою спільної співпраці в галузях безпеки, економіки та політики.

Багатосторонній партнерство Транс-Тихоокеанського партнерства (TPP): Ця організація створена для сприяння вільній торгівлі та економічній інтеграції між численними країнами Азії та Тихого океану.

Азійський банк розвитку (ADB): ADB є міжнародною фінансовою інституцією, яка надає фінансову підтримку та технічну допомогу для розвитку інфраструктури та економіки в регіоні Азії та Тихого океану.

Комісія Організації об'єднаних націй з наркотиків і злочинності (UNODC) для Південно-Східної Азії та Тихого океану: UNODC співпрацює з країнами цього регіону для боротьби з наркотичною та злочинною діяльністю.

Організація Всесвітньої торгівлі (WTO): WTO є міжнародною організацією, яка сприяє регулюванню світової торгівлі та розвитку правил для міжнародної торгівлі. Багато країн Азії є її членами.

Індо-Тихоокеанська регіональна армія співробітництва (IORA): IORA є ініціативою, що об'єднує країни Африки, Азії та Океанії для спільної роботи над економічним та соціальним розвитком регіону.

Спільний боротьба зі злочинністю та безпека Малайзійської підрахункової ради (ASEANAPOL): ASEANAPOL є спільною ініціативою поліцейських органів країн-членів Асоціації країн Південно-Східної Азії (ASEAN) для боротьби зі злочинністю та підвищення безпеки.

Організація Конференції мусульманських країн (ОКМК): ОКМК об'єднує 57 мусульманських країн, сприяючи співпраці та обговоренню питань, що стосуються мусульманського світу.

Південно-Східноазійська асоціація регіонального судочинства (SEARJA): SEARJA співпрацює з країнами Південно-Східної Азії для спільної роботи над розвитком та покращенням судової системи.

Транспортний форум Азії та Тихого океану (APES TF): Цей форум сприяє співпраці в галузі транспорту та інфраструктури між країнами регіону.

Корейська азійська мережа міст (KAAN): KAAN є ініціативою, що об'єднує міста в Південній та Північній Кореї, сприяючи обміну досвідом та співпраці в галузі розвитку міських областей.

Азійська банківська асоціація (АВА): АВА співпрацює в галузі фінансових послуг та банківського сектору в Азії.

Це лише кілька прикладів міждержавних організацій та ініціатив в Азіатсько-тихоокеанському регіоні, які сприяють співпраці та розвитку в цьому широкому та різноманітному регіоні світу.

3.4 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Африканському регіоні

Африка - це континент з великою кількістю міждержавних організацій, які спільно працюють над різними питаннями, такими як політика, економіка, безпека та розвиток. Ось декілька прикладів таких організацій в Африканському регіоні:

Африканський Союз (AU): AU є найбільшою міждержавною організацією в Африці і об'єднує 55 африканських країн з метою спільної роботи над політичною інтеграцією, економічним розвитком, миром та безпекою на континенті. AU має різні органи, включаючи Комісію Африканського Союзу і Парламент Африканського Союзу.

Економічне співтовариство Заходу Африки (ECOWAS): ECOWAS є регіональною організацією, яка об'єднує 15 країн Заходу Африки з метою спільної роботи над економічним і політичним інтеграцією, а також забезпеченням миру та стабільності в регіоні.

Співтовариство розвитку Південної Африки (SADC): SADC є іншою регіональною організацією, яка об'єднує країни Південної Африки для спільної роботи над економічним розвитком та політичною стабільністю.

Африканський регіональний інтеграційний механізм (ARIM): ARIM об'єднує різні регіональні групи та організації в Африці для спільної роботи над інтеграцією і розвитком.

Африканська економічна комісія Об'єднаних Націй (UNECA): UNECA працює над економічним розвитком та інтеграцією в Африці та надає консультації з питань економічної політики.

Африканська економічна спільнота (АЕС): АЕС є ініціативою, спрямованою на розвиток економіки та торгівлю в Африці.

Африканський банк розвитку (AfDB): AfDB є фінансовою інституцією, яка надає фінансову підтримку та технічну допомогу для розвитку проектів і програм в Африці.

Африканська судова система і правозахисний орган (African Court on Human and Peoples' Rights): Цей орган спеціалізується на захисті прав людини та народів в Африці.

Африканська комісія для контролю ядерної енергії (AFCONE): AFCONE сприяє безпеці і контролю ядерної енергії в африканських країнах.

Африканська фондова біржа (ASEA): ASEA об'єднує фондові біржі та ринки цінних паперів в Африці для сприяння розвитку фінансового ринку.

Африканський інститут наук та технологій (AIST): AIST сприяє розвитку наукових досліджень та технологій в Африці.

Африканська регіональна мережа високошвидкісного Інтернету (AFRINIC): AFRINIC відповідає за розподіл IP-адрес та координацію мережевих ресурсів в Африці.

Африканський центр досліджень та розвитку (ACRD): ACRD співпрацює в галузі наукових досліджень, розвитку та інновацій в Африці.

Африканська комісія з прав людини та народів (ACHPR): Ця комісія забезпечує захист прав людини та народів в Африці.

Африканський банк інфраструктури (Africa Infrastructure Bank): Цей банк фінансує проекти з інфраструктури в Африці.

Африканська мережа мов і культур (African Network of Languages and Cultures): Ця мережа сприяє збереженню та розвитку мов і культур в Африці.

Африканська ініціатива з водного розвитку (AWDI): Ця ініціатива спрямована на забезпечення доступу до чистої води та санітарії для всіх африканців і підтримку розвитку водних ресурсів.

Африканський центр за контролем та профілактикою захворювань (Africa CDC): Цей орган був створений для боротьби зі здоров'ям на континенті, зокрема для обміну інформацією та координації дій під час виникнення захворювань, таких як ВІЛ/СНІД і епідемія Еболи.

Африканська міжнародна торговельна зона (AfCFTA): AfCFTA є ініціативою, спрямованою на створення великого єдиного ринку в Африці для сприяння вільній торгівлі між африканськими країнами.

Африканська енергетична комісія (АЕС): АЕС працює над розвитком та спільною координацією енергетичних ресурсів в Африці.

Африканська банківська асоціація (African Banking Association): Ця асоціація співпрацює в галузі фінансів та банківського сектору в Африці.

Африканський агентства з аеронавтики і космічних досліджень (African Space Agency): Це агентство співпрацює над розвитком аеронавтики та космічних досліджень в Африці.

Африканський фонд місцевого самоврядування (African Local Government Fund): Цей фонд сприяє розвитку місцевого самоврядування та децентралізації в Африці.

Ці приклади відображають різноманітність і спектр інтересів організацій і ініціатив, які сприяють розвитку та співпраці в Африканському регіоні.

3.5 Механізм функціонування та діяльність міждержавних організацій в Американському регіоні

Американський регіон складається з Північної, Південної та Центральної Америки, а також Карибського басейну. У цьому регіоні також існує багато міждержавних організацій і ініціатив, що спільно працюють над різними

питаннями, такими як торгівля, політика, безпека та економіка. Ось декілька прикладів таких організацій:

Організація американських держав (ОАД, або OAS англ.): OAS є найбільшою міждержавною організацією в Американському регіоні і об'єднує 35 держав, включаючи Сполучені Штати. Головна мета ОАД - забезпечення миру, безпеки та розвитку в регіоні.

Спільний ринок Південної Америки (MERCOSUR): MERCOSUR об'єднує країни Південної Америки, такі як Аргентина, Бразилія, Парагвай і Уругвай, для спільної роботи над економічною інтеграцією та розвитком.

Співтовариство Карибських держав (CARICOM): CARICOM об'єднує карибські держави з метою спільної роботи над економічним розвитком, інтеграцією та координацією політичних дій.

Північноамериканське угруповання з вільної торгівлі (NAFTA): NAFTA була торговельною угодою між Канадою, Мексикою та Сполученими Штатами, спрямованою на створення вільної торгівлі в Північній Америці. Угода була замінена Угодою США-Мексика-Канада (USMCA).

Організація Східно-карибських держав (OECS): OECS об'єднує дрібні карибські держави для спільної роботи над економічним розвитком та безпекою.

Американська розвідувальна і розслідувальна поліція (AMERIPOL): AMERIPOL співпрацює в галузі боротьби зі злочинністю та забезпечення безпеки в Американському регіоні.

Спільний регіональний ринок (Jamaica - Trinidad & Tobago - Barbados): Ця регіональна ініціатива сприяє економічній інтеграції та спільній торгівлі між державами Ямайка, Тринідад і Тобаго, та Барбадос.

Це лише кілька прикладів міждержавних організацій та ініціатив в Американському регіоні. Різні організації і спільноти співпрацюють для досягнення різних цілей, включаючи політику, економіку, соціальний розвиток та безпеку.

Асоціація країн Карибського басейну (ACS): ACS об'єднує карибські країни для спільної роботи над розвитком та співпрацею в галузі безпеки, економіки та інших сферах.

Американська Комісія з прав людини (IACHR): Ця комісія відповідає за захист прав людини в Американському регіоні та надає консультації з питань прав людини.

Американська регіональна організація інтеграції (ARII): ARII сприяє економічній інтеграції та співпраці між американськими країнами.

Американська банківська асоціація (ABA): ABA співпрацює в галузі фінансів та банківського сектору в Американському регіоні.

Американська агенція з розвитку (USAID): USAID надає фінансову та технічну підтримку для розвитку і гуманітарних програм в Американському регіоні.

Спільна ініціатива для розвитку інфраструктури в Центральній Америці (IRSA-CACM): Ця ініціатива сприяє розвитку інфраструктури та транспортних мереж в Центральній Америці.

Співтовариство андських держав (CAN): CAN об'єднує країни Андського регіону, такі як Болівія, Колумбія, Еквадор та інші, для спільної роботи над економічною інтеграцією.

Ініціатива "Велика Америка" (Gran Colombia): Ця ініціатива спрямована на спільну роботу між країнами Латинської Америки та Карибського басейну в галузі економіки, соціального розвитку та інфраструктури.

Ці приклади ілюструють різноманітність ініціатив і організацій, які сприяють співпраці та розвитку в Американському регіоні у різних сферах діяльності.

Контрольні запитання

1. Наведіть приклади міждержавних економічних організацій та їх компетенцію.
2. Наведіть приклади міждержавних організацій в Європі та їх компетенцію
3. Наведіть приклади міждержавних організацій в Африканському регіоні та їх компетенцію
4. Наведіть приклади міждержавних організацій в Американському регіоні та їх компетенцію.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію по будь-якій міжнародній економічній організації
2. Підготувати есе на тему: «Роль міждержавних економічних організацій у вирішенні глобальних проблем людства»
3. Підготувати 5 тестових завдань із однією правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Воронюк Є.В., Ярмош О.В., Айрінде М.Б. Вплив міжнародних організацій на економічну політику країн світу. UR: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/83.pdf.
2. Ринейська Л.С. Роль міжнародних організацій у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/56.pdf.
3. Monineath EL. International Economic Organizations (WTO, IMF and World Bank) don't represent the interest of rich and poor countries alike. URL: https://www.researchgate.net/publication/293743643_International_Economic_Organ

[izations WTO IMF and World Bank don't represent the interest of rich and poor countries alike/link/56baf23808ae3af6847d92f9/download.](https://www.wto.org/press/2017/07/170717_wto_imf_world_bank_don_t_represent_the_interest_of_rich_and_po_or_countries_alike/link/56baf23808ae3af6847d92f9/download)

ТЕМА 4

МІЖНАРОДНІ НЕУРЯДОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

4.1 Сутність, правовий статус, види і організаційні структури міжнародних неурядових організацій

Міжнародні неурядові організації (МНУО) - це незалежні від урядового впливу структури, які об'єднують громадянське суспільство та інші зацікавлені сторони для спільної роботи над різними питаннями, що стосуються міжнародних відносин, прав людини, гуманітарної діяльності і соціального розвитку. Ось декілька визначень МНУО.

Правовий статус міжнародних неурядових організацій (МНУО) може варіюватися в залежності від їхньої природи, мети та ролі в міжнародних відносинах. **Основні аспекти їхнього правового статусу включають наступне:**

Легальність: Більшість МНУО реєструються відповідно до законів країни, в якій вони знаходяться. Реєстрація надає їм правовий статус в цій країні та надає їм деякі права і обов'язки.

Міжнародне визнання: МНУО можуть отримувати міжнародне визнання від держав, міжнародних організацій та інших МНУО. Це може включати акредитацію в ООН або інших міжнародних організаціях.

Заснування та установчі акти: МНУО часто мають установчі акти або статuti, які визначають їхню місію, цілі, правила функціонування і організаційну структуру. Ці документи можуть бути визнані правovo зобов'язуючими.

Правові акти та угоди: Деякі МНУО можуть укладати правові акти та угоди з державами та іншими сторонами з метою виконання своєї діяльності або реалізації своєї місії.

Діяльність відповідно до міжнародного права: Більшість МНУО діють в рамках загальновизнаних принципів міжнародного права, включаючи принципи суверенітету, недоторканності територій і інші.

Міжнародні договори та конвенції: Деякі МНУО можуть бути стороною міжнародних договорів або конвенцій, які регулюють певні аспекти їхньої діяльності.

Правовий статус МНУО може бути складним і різним для різних організацій. Він визначається національним законодавством, установчими актами організації, міжнародним визнанням та іншими факторами.

Міжнародні неурядові організації (МНУО) можна класифікувати за різними критеріями, такими як галузь діяльності, місія, структура та інші. Ось декілька видів МНУО відповідно до різних критеріїв:

За галузю діяльності:

Гуманітарні організації: Спеціалізуються на гуманітарній допомозі та реагуванні на кризи та катастрофи.

Організації, що працюють у галузі прав людини: Фокусуються на захисті прав людини та боротьбі з порушеннями прав.

Організації в галузі екології та природоохорони: Сприяють охороні навколишнього середовища і природних ресурсів.

Організації з питань розвитку: Сприяють соціальному і економічному розвитку країн, особливо країн з низьким рівнем доходу.

Культурні та освітні організації: Популяризують культурний обмін та надають освітні послуги.

За географічним обсягом:

Міжнародні організації: Мають свої представництва та діяльність на міжнародному рівні.

Регіональні організації: Фокусуються на розв'язання проблем та співпрацю в певному регіоні, такому як Європа, Африка, Азія тощо.

За місією та завданнями:

Громадські об'єднання: Об'єднують громадян для спільної діяльності та впливу на суспільні питання.

Філантропічні фонди: Фінансують благодійні та громадські проекти, не завжди безпосередньо власними руками.

Академічні дослідницькі інститути: Займаються науковими дослідженнями і аналізом важливих міжнародних питань.

За структурою та організаційною формою:

Організації з членством: Мають членів або учасників, які активно беруть участь у прийнятті рішень та реалізації програм.

Мережі та конфедерації: Об'єднують незалежні організації для спільної роботи і обміну ресурсами.

Ці критерії не є вичерпними, і МНУО можуть комбінувати різні характеристики та фокусуватися на різних аспектах глобальних питань.

Організаційні структури міжнародних неурядових організацій (МНУО) можуть бути досить різними в залежності від їхньої місії, масштабів діяльності, природи завдань і фінансових ресурсів. Однак існують деякі загальні структурні елементи, які можуть бути знайдені в більшості МНУО.

Ось декілька з них:

Збори членів (Асамблея, Конференція):

Це найвищий орган прийняття рішень в МНУО.

Складається з представників членів або учасників організації.

Зазвичай збори проводяться регулярно (наприклад, щорічно) і вони визначають стратегічні напрямки та політику організації.

Правління (Рада директорів, Правління):

Відповідає за управління організацією та прийняття стратегічних рішень.

Члени правління можуть бути обрані членами або директорами МНУО.

Виконавчий директор (Голова, Генеральний секретар):

Відповідає за керівництво щоденною діяльністю організації та виконання рішень правління і зборів членів.

Органи керівництва та комітети:

Органи керівництва можуть включати комітети, комісії або робочі групи, що спеціалізуються в певних питаннях.

Вони можуть бути створені для вивчення конкретних проблем, розробки програм або надання рекомендацій.

Секретаріат (Головне управління):

Відповідає за забезпечення діяльності МНУО, управління проектами, комунікації та адміністративну підтримку.

Зазвичай має регіональні або функціональні підрозділи.

Департаменти та програми:

Великі МНУО можуть мати окремі департаменти або програми, які спеціалізуються в різних сферах діяльності організації (наприклад, гуманітарна допомога, права людини, розвиток тощо).

Представництва та філії:

Організації, які діють на міжнародному рівні, можуть мати представництва або філії в різних країнах або регіонах для забезпечення локальної діяльності та співпраці.

Добровольці та члени-активісти:

МНУО можуть залучати добровольців та членів-активістів, які допомагають реалізувати програми та місію організації.

Це загальний огляд організаційних структур МНУО, і кожна організація може впроваджувати свої власні модифікації та адаптації відповідно до своїх потреб і мети.

4.2 Особливості діяльності основних міжнародних неурядових організацій

Основні міжнародні неурядові організації (МНУО) мають різні місії та завдання, і їхня діяльність орієнтована на різні аспекти глобальних питань. Тут наведено деякі особливості діяльності деяких з них:

Amnesty International (Амністія міжнародна):

Місія: Захист прав людини та боротьба з порушеннями прав.

Діяльність: Моніторинг порушень прав людини, проведення кампаній на їх захист, звітування перед глобальною спільнотою.

Human Rights Watch (Права людини без кордонів):

Місія: Моніторинг порушень прав людини та виступ за їх захист.

Діяльність: Проведення досліджень, публікація звітів, адвокація перед владами та міжнародними організаціями.

Міжнародна організація міграції (ІОМ):

Місія: Управління міграцією та покращення умов мігрантів.

Діяльність: Надання допомоги мігрантам, боротьба з нелегальною міграцією, підтримка розвитку міграційних політик.

Медцини без кордонів (Médecins Sans Frontières, MSF):

Місія: Надання медичної допомоги в кризових ситуаціях та гуманітарних катастрофах.

Діяльність: Медична допомога в зоні конфліктів, епідемій і природних катастрофах.

World Wildlife Fund (Всесвітній фонд дикої природи, WWF):

Місія: Охорона природи та видів, зменшення впливу людини на довкілля.

Діяльність: Збереження природних місць, захист видів, освітня робота.

Greenpeace:

Місія: Боротьба за охорону навколишнього середовища та припинення зміни клімату.

Діяльність: Акції протесту, дослідження впливу промисловості на довкілля.

Міжнародний Червоний Хрест і Червоний Півмісяць:

Місія: Гуманітарна допомога в ситуаціях кризи та конфлікту.

Діяльність: Надання медичної допомоги, гуманітарних послуг та захист прав людини в зонах конфлікту.

Ці організації діють на глобальному рівні, співпрацюють з урядами та іншими сторонами, проводять адвокацію, моніторинг та гуманітарну діяльність з метою здійснення своїх місій і завдань. Однак важливо зауважити, що кожна організація має свою унікальну стратегію та підходи до досягнення своїх цілей.

Oxfam:

Місія: Боротьба з бідністю, нерівністю та здійснення гуманітарної допомоги.

Діяльність: Розробка програм розвитку, гуманітарна допомога, адвокація в галузі соціальної справедливості.

Transparency International:

Місія: Боротьба з корупцією та підвищення прозорості урядового владу.

Діяльність: Моніторинг корупції, розробка антикорупційних стратегій, адвокація за прозорість та чесність.

Save the Children (Зберегти дітей):

Місія: Захист прав дітей, забезпечення їхнього благополуччя та безпеки.

Діяльність: Гуманітарна допомога, освіта, охорона здоров'я дітей, боротьба з дитячою працею.

World Food Programme (Програма Світового Харчування, WFP):

Місія: Боротьба з голодом і недоїданням у світі.

Діяльність: Доставка гуманітарної допомоги, розвиток продовольчої безпеки.

Reporters Without Borders (Репортери без кордонів):

Місія: Захист свободи преси та журналістської незалежності.

Діяльність: Моніторинг свободи преси, адвокація за права журналістів.

International Crisis Group (Міжнародна Група Кризового Реагування):

Місія: Попередження та розв'язання конфліктів у світі.

Діяльність: Аналіз конфліктів, розробка рекомендацій для міжнародних спільнот.

Ці організації займаються різними аспектами глобальних питань та відіграють важливу роль у боротьбі з різними викликами, які стоять перед світом сьогодні.

Контрольні запитання

1. Наведіть декілька визначень міжнародних неурядових організацій
2. Охарактеризуйте правовий статус міжнародних неурядових організацій
3. Наведіть приклади загальних організаційних структур міжнародних неурядових організацій
4. Наведіть декілька прикладів міжнародних неурядових організацій та охарактеризуйте їх діяльність.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію по будь-якій міжнародній неурядовій організації
2. Написати есе на тему: «Роль міжнародних неурядових організацій в сучасних міжнародних відносинах»
3. Підготувати 5 тестових завдань із однією правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Коротков Д. Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/268>.
2. Хар О.Ю. Класифікація міжнародних неурядових організацій: ключові функції та особливості. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/18/17.pdf>.
3. Fundação Getulio Vargas. International non-governmental organisations: a conceptual discussion. URL: https://www.researchgate.net/publication/309430539_International_non-governmental_organisations_a_conceptual_discussion/link/5810be4e08ae009606be6ec1/download.

ТЕМА 5

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

5.1 Історія створення, цілі та принципи діяльності ООН, членство в організації

Організація Об'єднаних Націй (ООН) була створена після Другої світової війни з метою збереження миру та співпраці між націями. Її створення було наслідком бажання уникнути подібних руйнівних конфліктів у майбутньому і сприяти соціальному розвитку та правам людини на світовому рівні. Ось ключові події у створенні ООН (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1 – Хронологія подій створення ООН

Подія	Стисла характеристика
Атлантична хартія (1941)	Ідея створення міжнародної організації для збереження світового миру виникла під час Другої світової війни. У 1941 році, під час Атлантичної конференції, представники США, Великої Британії, Радянського Союзу та інших країн визначили основні принципи, які мали б бути в основі майбутньої організації
Декларація Об'єднаних Націй (1942)	1 січня 1942 року 26 держав виступили із Декларацією Об'єднаних Націй, в якій закликали до збереження світового миру і співпраці між націями після війни
Декларація Сполученими Націями (1943)	У жовтні 1943 року представники 26 держав вирішили прийняти Декларацію Сполученими Націями, в якій остаточно сформулювали цілі і структуру майбутньої організації
Конференція в Сан-Франциско (1945)	З 25 квітня по 26 червня 1945 року відбулася Конференція Сполученими Націями в Сан-Франциско, де представники 50 держав підписали Установний акт ООН. Установний акт визначив структуру та цілі ООН і став основним документом, що регулює її діяльність
Заснування ООН (1945)	ООН була офіційно заснована 24 жовтня 1945 року, коли Установний акт набрав чинності. Цей день святкується як День ООН і відзначається в усьому світі

Організація Об'єднаних Націй (ООН) була створена у 1945 році з метою забезпечення миру, співпраці між націями та спільному вирішенню міжнародних проблем. **Цілі та принципи діяльності ООН закріплені в її Статуті (Уставі), основними з яких є:**

Збереження миру та безпеки:

ООН зобов'язана підтримувати міжнародний мир та безпеку.

Вона має право приймати заходи для вирішення конфліктів, включаючи санкції та військову дію.

Співпраця між націями:

ООН прагне розвивати дружні відносини між державами та сприяти співпраці в економіці, культурі, освіті і т. д.

Захист прав людини:

ООН пропагує та захищає права людини у всьому світі.

Організація розробляє документи та угоди, спрямовані на забезпечення прав та свобод людини.

Розвиток та підтримка соціальних, економічних та культурних стандартів:

ООН сприяє розвитку та підтримці вищих життєвих стандартів, бореться з бідністю, голодом і іншими соціальними проблемами.

Переговори та вирішення конфліктів мирним шляхом:

ООН сприяє мирному вирішенню міжнародних конфліктів через переговори, посередництво і миротворчі операції.

Незалежність та суверенітет держав:

ООН поважає принципи незалежності та суверенітету держав і не втручається в їхні внутрішні справи без їхнього дозволу або резолюції Стільця Безпеки.

Повага до права:

ООН сприяє зміцненню правового порядку у міжнародних відносинах і використовує право для вирішення конфліктів і спорів.

Ці принципи та цілі становлять основну рамку діяльності ООН і визначають її роль у підтримці стабільності та співпраці між націями у світі.

Членство в Організації Об'єднаних Націй (ООН) відкрите для держав, які бажають приєднатися і відповідають встановленим критеріям та процедурам. Основні вимоги для отримання членства в ООН включають:

Державний суверенітет: Для приєднання до ООН, держава повинна бути суверенною і визнаною іншими державами. Це означає, що інші члени ООН повинні визнавати державу і взаємодіяти з нею як з незалежним суб'єктом міжнародного права.

Зобов'язання дотримуватися Уставу ООН: Держава, яка бажає стати членом ООН, повинна погодитися з Уставом ООН та прийняти його положення.

Рішення Генеральної Асамблеї: Для отримання членства в ООН, держава повинна подати заяву про приєднання і отримати підтримку більшості членів

Генеральної Асамблеї ООН. Генеральна Асамблея голосує над прийняттям нового члена.

Рішення Ради Безпеки: Рада Безпеки може рекомендувати прийняття нового члена ООН та внести своє рішення в Генеральну Асамблею. Постійні члени Ради Безпеки мають право вето, і їхнє рішення є остаточним.

Після прийняття в ООН, новий член має права та обов'язки, зокрема голосувати в Генеральній Асамблеї та брати участь у роботі органів ООН.

На сьогоднішній день ООН має 193 члени, що робить її найбільшою міжнародною організацією, яка об'єднує держави з усього світу.

5.2 Організаційна структура ООН

Організаційна структура Організації Об'єднаних Націй (ООН) складається з кількох головних органів та спеціалізованих агентств, програм і фондів.

Основні органи ООН включають:

Генеральна Асамблея (General Assembly): Генеральна Асамблея є головним органом ООН, в якому кожна держава-член має один голос. Вона займається обговоренням та прийняттям рішень з питань загальної політики, бюджету та реформ ООН. Генеральна Асамблея збирається щороку на сесії в Нью-Йорку.

Рада Безпеки (Security Council): Рада Безпеки відповідає за збереження миру і безпеки в світі. Вона має 15 членів, з яких п'ять (США, Росія, Китай, Франція та Велика Британія) є постійними членами з правом вето, а інші десять обираються на дворічний термін. Рада Безпеки може приймати рішення щодо введення санкцій, миротворчих місій і військових операцій.

Генеральний секретар (Secretary-General): Генеральний секретар є головним виконавчим офіцером ООН і обирається на п'ятирічний термін Генеральною Асамблеєю за рекомендацією Ради Безпеки. Він відповідає за керівництво та адміністрування ООН, представляє організацію на міжнародній арені та виконує завдання, покладені на нього Уставом.

Міжнародний Суд ООН (International Court of Justice): Міжнародний Суд є головним юридичним органом ООН і вирішує міжнародні правові спори між державами. Він має 15 суддів, які обираються Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки на дев'ятирічний термін.

Економічний та Соціальний Совет (Economic and Social Council - ECOSOC): ECOSOC займається координацією господарських, соціальних і екологічних програм ООН. Він співпрацює з численними спеціалізованими агентствами та комітетами, які працюють у сферах економіки, охорони здоров'я, освіти та інших сферах.

Секретаріат (Secretariat): Секретаріат забезпечує адміністративну підтримку та виконання рішень ООН. Генеральний секретар очолює Секретаріат, і його працівники ведуть роботу з підготовки документів, організації засідань та інших завдань, пов'язаних з роботою організації.

Спеціалізовані агентства, програми та фонди: ООН має численні спеціалізовані агентства, такі як Всесвітня Організація Здоров'я (ВОЗ), ЮНІСЕФ, Верховний Комісар ООН у справах біженців (УВКББ), Програма розвитку ООН (ПРООН) і багато інших, які займаються конкретними аспектами роботи ООН, такими як охорона здоров'я, освіта, гуманітарна допомога і т. д.

Ця структура дозволяє ООН координувати і вирішувати широкий спектр глобальних питань і завдань на міжнародній арені.

5.3 Допоміжні органи ООН

Організація Об'єднаних Націй (ООН) також має допоміжні органи, які виконують конкретні функції і завдання у різних галузях та сферах роботи ООН.

Ось декілька з них:

Верховний Комісар ООН у справах біженців (УВКББ - UNHCR): УВКББ займається захистом та допомогою біженцям у всьому світі. Вони надають притулок, гуманітарну допомогу та допомагають біженцям знаходити тривалі рішення для свого статусу.

Всесвітня Організація Здоров'я (ВОЗ - WHO): ВОЗ є спеціалізованою агентурою ООН, яка відповідає за охорону здоров'я світового населення. Вони розробляють стандарти в галузі медицини, координують відповідь на глобальні епідемії і здійснюють медичну допомогу в країнах у розвитку.

ЮНІСЕФ (UNICEF): ЮНІСЕФ спеціалізується на питаннях прав та добробуту дітей. Вони працюють над забезпеченням доступу дітей до освіти, здоров'я, води та інших основних послуг.

Програма розвитку ООН (ПРООН - UNDP): ПРООН працює над зменшенням бідності та сприянням сталому розвитку. Вони надають технічну допомогу країнам у розвитку для зміцнення їхніх інституцій та підтримки громадянського суспільства.

Програма ООН з навколишнього середовища (UNEP): UNEP працює над питаннями охорони довкілля і природи. Вони сприяють збереженню біорізноманіття, боротьбі з забрудненням та зміні клімату.

Міжнародна організація праці (МОП - ILO): МОП займається питаннями праці та трудових стандартів. Вони розробляють міжнародні угоди щодо прав працівників та сприяють соціальній справедливості в галузі праці.

ЮНЕСКО (UNESCO): ЮНЕСКО спеціалізується на освіті, науці, культурі та комунікаціях. Вони підтримують освіту в усьому світі, захищають культурну спадщину і сприяють культурному обміну.

Ці допоміжні органи ООН виконують важливі завдання у своїх галузях діяльності та сприяють досягненню цілей ООН у багатьох сферах, що стосуються міжнародного співробітництва та розвитку.

5.4 Міжнародні організації з регулювання економічних відносин на галузевому рівні

Існує багато міжнародних організацій, які займаються регулюванням економічних відносин на галузевому рівні. Ці організації сприяють співпраці між країнами у певних економічних секторах і розробляють стандарти, правила та

рекомендації для покращення міжнародних торгових та економічних відносин. **Ось декілька з таких організацій.**

Світова торгова організація (СТО - WTO): СТО є головним регулятором міжнародної торгівлі. Вона встановлює правила та норми для світової торгівлі товарами та послугами і вирішує торговельні спори між країнами.

Міжнародний валютний фонд (МВФ - IMF): МВФ надає фінансову допомогу країнам у складних економічних ситуаціях та сприяє стабільності міжнародних валютних ринків.

Організація з питань харчування і сільського господарства Об'єднаних Націй (ФАО - FAO): ФАО сприяє розвитку сільського господарства та боротьбі з голодом у світі. Вони розробляють стандарти для безпечної та сталої продукції харчових товарів.

Міжнародна енергетична агентура (IEA): IEA координує співпрацю між країнами у сфері енергетики і сприяє безпекові та сталому розвитку енергетичних ресурсів.

Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО - ICAO): ІКАО регулює цивільну авіацію та розробляє стандарти для безпеки та ефективності авіаційних операцій.

Міжнародна телекомунікаційна уніон (МТУ - ITU): МТУ регулює використання радіочастот та супутникового сполучення, а також розробляє стандарти для телекомунікаційних технологій.

Міжнародна морська організація (ММО - IMO): ММО встановлює правила та стандарти для безпеки та захисту навколишнього середовища в морській сфері.

Ці організації сприяють забезпеченню співпраці між країнами у різних економічних галузях і допомагають згладжувати конфлікти та розвивати міжнародні стандарти та норми.

5.5 Міжнародні організації в боротьбі з незаконним бізнесом

Боротьба з незаконним бізнесом та організованою злочинністю є важливою глобальною проблемою, і для цього існують кілька міжнародних організацій та ініціатив, які сприяють координації та співпраці між країнами в цій сфері. **Ось кілька з них.**

Організація Об'єднаних Націй (ООН): ООН має різні програми та агентства, які займаються боротьбою з незаконним бізнесом, такими як Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC). UNODC сприяє боротьбі з торгівлею наркотиками, транснаціональною злочинністю і корупцією.

Інтерпол: Інтерпол є міжнародною організацією поліції, яка співпрацює з правоохоронними органами країн-членів для виявлення та розслідування злочинів, включаючи незаконний бізнес.

Група "GAFI" (Financial Action Task Force - FATF): GAFI - це міжнародна організація, яка займається боротьбою з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Вони розробляють стандарти та рекомендації для боротьби з цими проблемами.

Європейська поліцейська організація "Європол": Європол співпрацює з країнами Європейського Союзу в боротьбі з організованою злочинністю, тероризмом та іншими видами незаконної діяльності.

Антикорупційна конвенція ООН: Ця конвенція зобов'язує країни-члени боротися з корупцією та створювати ефективні механізми для протидії цьому явищу.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР - World Bank) і Міжнародний валютний фонд (МВФ - IMF): Ці організації сприяють економічному розвитку країн і надають фінансову підтримку та поради щодо боротьби з корупцією та незаконним бізнесом.

Ці міжнародні організації спільно працюють над зміцненням правопорядку, боротьбою з корупцією, наркотиками, організованою

злочинністю і іншими формами незаконної діяльності. Вони сприяють спільним зусиллям країн у забезпеченні міжнародної безпеки та стабільності.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте хронологію подій створення ООН
2. Визначте цілі і принципи діяльності ООН
3. Охарактеризуйте організаційну структуру ООН
4. Охарактеризуйте допоміжні органи ООН
5. Охарактеризуйте міжнародні організації з регулювання економічних відносин
6. Охарактеризуйте міжнародні організації в боротьбі з незаконним бізнесом.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію про будь-яку з міжнародних організацій з регулювання економічних відносин або міжнародну організацію в боротьбі з незаконним бізнесом.
2. Підготувати есе на тему: «Ефективність міжнародних організацій в боротьбі з незаконним бізнесом».
3. Підготувати 5 тестових завдань із 1 правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. "Гарантії безпеки" від G7: текст домовленості між Україною та світовими лідерами. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/07/12/7165635/>.

2. Київський безпековий договір. Міжнародні гарантії безпеки для України. URL: https://www.president.gov.ua/storage/j-files-storage/01/15/93/cf0b512b41823b01f15fa24a1325edf4_1663050954.pdf.
3. United Nations Charter (full text). URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>.

ТЕМА 6

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ З РЕГУЛЮВАННЯ СВІТОВОЇ ТОРГІВЛІ

6.1 Система міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі

Система міжнародних організацій, пов'язаних з регулюванням світової торгівлі, грає важливу роль у сприянні вільному та справедливому обміну товарами та послугами між країнами.

Рис. 6.1 – Система міжнародних організацій з регулювання світової торгівлі

Основні організації, що діють у цій галузі, включають:

Світова торгова організація (СТО - WTO): СТО є головним органом, що регулює міжнародну торгівлю. Вона встановлює правила та норми для світової торгівлі товарами та послугами, вирішує торговельні спори між країнами, сприяє лібералізації торгівлі та розвиває міжнародну торгівлю.

Міжнародний валютний фонд (МВФ - IMF): МВФ сприяє стабільності в міжнародній фінансовій системі, надаючи фінансову допомогу країнам у

складних економічних ситуаціях. Він також сприяє координації макроекономічної політики між країнами.

Співтовариство Незалежних Держав (СНД): СНД об'єднує країни, які колишньою радянською республікою. Вони співпрацюють у сферах економіки та торгівлі, сприяючи розвитку вільної торгівлі в регіоні.

Азіатсько-Тихоокеанська економічна спільнота (АТЕС - АРЕС): АТЕС об'єднує країни регіону Азії та Тихого океану з метою сприяння економічній інтеграції та розвитку торгівлі.

Організація з об'єднаної карибської та Латинської Америки (ООКЛА - CELAC): Ця організація об'єднує країни Латинської Америки та Карибського басейну з метою сприяння економічному співробітництву та розвитку торгівлі в регіоні.

Торговельний партнерський форум (ТПФ - Trade Policy Forum): Це форум, створений між США та Індією, який сприяє обговоренню та вирішенню торговельних питань між цими двома країнами.

Ці організації та інші міжнародні ініціативи сприяють розвитку міжнародної торгівлі, сприяють врегулюванню торговельних спорів та сприяють економічній інтеграції між країнами.

6.2 COT: цілі, функції, принципи діяльності та організаційна структура

Спільна операційна тактика (COT) - це поняття, яке використовується в галузі військового менеджменту та стратегії для опису та координації дій різних військових частин та підрозділів під час виконання військових операцій. Нижче наведено загальний огляд цілей, функцій, принципів діяльності та організаційної структури COT.

Цілі COT:

Спрощення та уніфікація комунікацій та процесів прийняття рішень в армії.

Забезпечення ефективної координації дій між різними військовими частинами та об'єднаннями.

Підвищення оперативності та швидкості реагування на змінні обставини на полі бою.

Зменшення можливості виникнення недорозумінь та конфліктів між різними військовими одиницями.

Функції COT:

Планування операцій: Розробка стратегій, тактик та планів дій військових частин.

Керівництво та координація: Організація та керівництво діями підрозділів під час виконання операцій.

Збір та обмін інформацією: Забезпечення потоку інформації між різними частинами армії.

Моніторинг і аналіз: Слідкування за розвитком ситуації на полі бою та аналіз подій для прийняття обґрунтованих рішень.

Комунікація та зв'язок: Забезпечення зв'язку між командирами, підрозділами та іншими структурами.

Принципи діяльності COT:

Єдність командування: Усі військові частини діють під єдиною командною структурою.

Зігурованість: Всі частини об'єднуються в одному місці або в одній зоні для спільної діяльності.

Мобільність: Здатність швидко переміщувати військові частини та ресурси для реагування на змінні обставини.

Забезпечення зв'язку: Забезпечення надійного та швидкого обміну інформацією між частинами.

Гнучкість: Здатність адаптуватися до змін в ситуації та реагувати на нові виклики.

Організаційна структура COT може варіюватися в залежності від конкретних потреб та завдань, а також від військової організації країни. Зазвичай

вона включає командування, штаби, групи планування, зв'язку та інші підрозділи, необхідні для ефективної організації та керівництва діями військових частин. Основна ідея полягає в тому, щоб мати централізовану систему управління, яка дозволяє забезпечити єдність дій та координацію всіх військових сил у рамках конкретної операції чи завдання.

6.3 Загальна характеристика глобально-універсальних торгових організацій

Конференція ООН з торгівлі і розвитку — ЮНКТАД (United Nations Conference on Trade and Development) — створена в 1964 р. як головний орган Генеральної Асамблеї з питань міжна-родного економічного співробітництва. Відомо, що Генеральна угода з тарифів і торгівлі була укладена поза організаційними структурами і впливом ООН. Крім того, з моменту заснування ГАТТ працювала насамперед в інтересах промислово розвинутих країн. Тому створення ЮНКТАД вирішувало всі проблеми: до-повнення структури ООН органом, що відповідає за розвиток світової торгівлі, і можливість надання підтримки країнам, що розвиваються, в налагодженні торговельно-економічних відносин з іншими державами. ЮНКТАД охоплює практично всі економіч-ні й правові аспекти сучасної міжнародної торгівлі і пов'язані з нею питання економічного розвитку.

Діяльність ЮНКТАД спрямована на:

- регулювання торгових і економічних відносин між держа-вами шляхом розробки концепцій і принципів розвитку світової торгівлі;
- розробку заходів регулювання міжнародної торгівлі сиро-винними товарами за допомогою укладання міжнародних товарних угод, створення дослідницьких груп з сировинних товарів тощо;
- розробку заходів і засобів торгової політики і економіч-ного співробітництва, серед яких — створення загальної системи преференцій при

імпорту товарів з країн, що розвиваються, яка почала діяти в 1976 р.; заходи для усунення тарифних бар'єрів тощо;

— сприяння розвитку економічного співробітництва між країнами, що розвиваються, шляхом організації переговорів щодо створення глобальної системи преференцій між країнами, що розвиваються; розробки профами дій світового співтовариства для сприяння подоланню економічного відставання найменш розвинутих країн;

— проведення нарад експертів, представників урядів, дипломатичних переговорних конференцій з метою узгодження політики урядів і регіональних економічних угруповань з питань розвитку світової торгівлі та інших проблем. У 1992 р. держави — члени ЮНКТАД уклали Картахенську угоду (ЮНКТАД—УІІІ), в якій визначені заходи у взаємопов'язаних галузях — фінансів, торгівлі, сировинних товарів, технології і послуг тощо;

— регулювання обмежувальної ділової практики розробкою Кодексу узгоджених на багатосторонній основі принципів і правил щодо контролю за обмежувальною діловою практикою і різних заходів з регулювання діяльності транснаціональних корпорацій;

— аналітичну роботу з проблем глобалізації і розвитку, інвестицій, розвитку підприємств і технологій, міжнародної торгівлі товарами і послугами, розвитку інфраструктури в сфері послуг;

— сприяння координації діяльності в рамках ООН з питань міжнародної торгівлі, підготовка документів для Генеральної Асамблеї, ЕКОСОП та інших організацій;

— співробітництво з міжнародними економічними організаціями (ВТО, МТЦ та іншими);

— сприяння технічному співробітництву (ЮНКТАД є організацією — виконавцем ПРООН), обміну інформацією і проведенню консультацій.

Членами ЮНКТАД є 185 держав — членів ООН і три члени, що представляють спеціалізовані агентства. Членство ЮНКТАД відкрите для будь-якої держави — члена ООН, спеціалізованих установ системи ООН і МАГАТЕ.

У сучасних умовах уряди країн, що розвиваються, звертаються по допомогу до ЮНКТАД з метою вирішення таких проблем:

— необхідність (з погляду країни) збільшити свої надходження від експорту товарів і послуг, що є головним джерелом надходжень для фінансування розвитку;

—стабілізація та зміцнення міжнародних ринків сировинних товарів, продаж яких забезпечує майже 80 — 90% експортного виторгу більшості таких країн; збільшення експортних надходжень завдяки ширшій участі країн у переробці сировинних товарів; зменшення залежності країн від експорту сировини шляхом диверсифікації виробництва;

— розширення експортних можливостей країн завдяки мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів, включаючи сприяння процесу залучення іноземних капіталовкладень; створення належних умов для проведення відповідної національної політики в сфері торгівлі;

— зменшення тягаря заборгованості;

— надання особливої підтримки і допомоги найменш розвинутим країнам (нині ця група налічує понад 40 найбідніших і найслабших країн світу);

—сприяння розширенню торгівлі й економічному співробітництву між країнами, що розвиваються, в доповнення до традиційних економічних зв'язків з розвинутими країнами.

Головний орган ЮНКТАД — Конференція, яка скликається раз на чотири роки, а між конференціями — Рада з торгівлі і розвитку в складі всіх держав-членів, що проводить дві сесії на рік. На одній із них (вересень — жовтень) Рада розглядає глобальні питання взаємозалежності економік, у тому числі проблеми заборгованості, а на другій — (березень — квітень) увага зосереджується на конкретних питаннях міжнародної торгівлі (протекціонізм, торговельні переговори, торгівля послугами тощо). Рада з торгівлі і розвитку щорічно через Економічну і Соціальну Раду подає доповіді-звіти Генеральній Асамблеї. З 1997 р. робочими органами Ради є комісії, що спеціалізуються на конкретних галузях: інвестиціях, технологіях і фінансових питаннях, торгівлі товарами і послугами,

розвитку приватного підприємництва. Секретаріат ЮНКТАД знаходиться в Женеві. До його складу входять дві служби: координації і політики та зовнішніх зносин, функціонують дев'ять відділів (сировинних товарів; міжнародної торгівлі; сфери послуг і ефективності торгівлі; економічного співробітництва між країнами, що розвиваються, і спеціальних програм; глобальної взаємозалежності; транснаціональних корпорацій і інвестицій; науки і техніки; найменш розвинутих країн; послуг у галузі управління та оперативно-функціонального забезпечення програм) і підрозділи, що працюють спільно з регіональними комісіями ЕКОСОП. Крім того Секретаріат обслуговує Комісію з міжнародних інвестицій і транснаціональних корпорацій і Комісію з науки і техніки з метою розвитку ЕКОСОП.

Діяльність ЮНКТАД суттєво вплинула на міжнародні організації, що займаються питаннями регулювання міжнародної торгівлі (зокрема ВТО/ГАТТ, МВФ, МБРР), привернувши їхню увагу до країн, що розвиваються, і до найменш розвинутих, країн. У рамках ЮНКТАД утворилася «Група 77», що складається з країн, що розвиваються, з метою захисту своїх економічних ін-тересів у міжнародній торгівлі.

6.4 Міжнародні галузеві організації та особливості їх діяльності

Організаційними формами реалізації міждержавних товарних угод, розроблених та існуючих під егідою ЮНКТАД, є Міжнародні товарні організації (МТО). На сьогодні міжнародні товарні організації здебільшого є форумами для обговорення проблем і розробки рекомендацій з питань, пов'язаних з міжнародним виробництвом, торгівлею і споживанням сировини, а також центрами збору інформації та організації досліджень з цих питань та розповсюдженням їх результатів (рис. 6.2).

Рис. 6.2 – Типізація міжурядових організацій з регулювання світових товарних ринків

Організаційна структура міжнародних товарних організацій однотипна і включає Міжнародну раду, Виконавчий комітет і Виконавчого директора. Міжнародна рада (вищий орган) складається з представників усіх учасників Угоди. Вона проводить регулярні чергові й позачергові сесії, на яких приймаються рішення, пов'язані з реалізацією Угоди.

Контрольні запитання

1. Охарактеризувати систему міжнародних організацій з регулювання світової торгівлі
2. Охарактеризувати цілі, функції та принципи діяльності СОТ
3. Охарактеризувати глобально-універсальні торгові організації
4. Охарактеризувати міжнародні галузеві організації та особливості діяльності.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентації по будь-якій міжнародній організації з регулювання світової торгівлі
2. Написати есе на тему: «Роль СОТ в регулюванні світової торгівлі»
3. Підготувати 5 тестових завдань з 1 правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Курцев О.Ю., Кощєєва Д.О. Регулювання міжнародної торгівлі: види та інструменти. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2022. № 6 (276). С. 31-36. URL: <https://journals.snu.edu.ua>.
2. Денісова О.С., Войтюк Д.В. Правовий статус світової організації торгівлі та їх характеристика як суб'єкта права. URL: http://www.jes.nuoua.od.ua/archive/1_2021/29.pdf.
3. World trade organization. URL: <https://www.wto.org/>.

ТЕМА 7

МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

7.1 Система міжнародних організацій у валютно-кредитній сфері

Міжнародна система організацій у валютно-кредитній сфері включає різні міжнародні інституції та організації, які спільно регулюють та надають фінансову підтримку у міжнародних фінансових операціях, контролюють стабільність валютних ринків та розробляють політику валютно-кредитних відносин. Ось деякі з найважливіших міжнародних організацій у цій сфері.

Важливе місце в системі інституціональних структур регулювання світової економіки та світогосподарських зв'язків займають міждержавні валютно-кредитні організації.

Ключові міжнародні валютно-фінансові інститути (рис. 7.1) об'єднані під назвою «Бреттон-Вудські інститути» – це **Міжнародний валютний фонд (МВФ)** та **Світовий банк (СБ)**, які є провідними міждержавними валютно-фінансовими установами, найважливішою ланкою сучасної інституціональної структури міжнародних валютних відносин. Свою назву вони отримали від назви американського містечка Бреттон-Вудс, де у 1944 р. проходила міжнародна валютно-фінансова конференція, на якій і було прийнято рішення про заснування цих двох установ. З їх створенням міжнародна валютна система почала функціонувати, спираючись на офіційні угоди, тобто перейшла у регульований правовий стан. Розподіл обов'язків між ними передбачав, що МВФ повинен бути інститутом співпраці і виконувати регульовальні, консультативні й фінансові функції у валютно-фінансовій сфері, а Світовий банк повинен бути переважно інститутом розвитку.

МБРР – Міжнародний банк реконструкції та розвитку
 МАР – Міжнародна асоціація розвитку
 МФК – Міжнародна фінансова корпорація
 БАГІ – Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій
 МЦРІС – Міжнародний центр розв'язання інвестиційних спорів

Рис. 7.1 – Система міжнародних валютно-кредитних інститутів

Міжнародний валютний фонд (МВФ): МВФ створений для сприяння міжнародній монетарній співпраці та забезпечення стабільності валютних ринків. Він надає країнам членам фінансову допомогу в разі економічних труднощів і сприяє реформам у фінансовому секторі.

Всесвітній банк: Ця організація, також відома як Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР), надає фінансову та технічну підтримку країнам у розвитку. Вона спеціалізується на проектах і програмах, спрямованих на боротьбу з бідністю та сприяння розвитку інфраструктури.

Банк міжнародних розрахунків (БМР): Ця організація надає послуги для центральних банків та інших міжнародних фінансових інституцій. Вона сприяє обміну валютами, веденню монетарної політики та фінансовому співробітництву між країнами.

Банк розвитку Китаю (БРК): Цей банк фінансує інфраструктурні проекти та інші ініціативи в країнах, що розвиваються. Він грає важливу роль у глобальному фінансовому ландшафті, надаючи альтернативний джерело фінансування.

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР): ОЕСР об'єднує розвинуті країни з метою спільної розробки економічних політик і рекомендацій щодо розвитку та стійкості. Вона проводить аналіз економічних тенденцій та надає консультації з питань економічної політики.

Ці організації спільно працюють над забезпеченням стабільності світового фінансового системи, розвитком країн у розвитку та сприянням міжнародній монетарній співпраці. Разом вони впливають на глобальну економіку і фінансову систему.

7.2 Діяльність МВФ

Міжнародний Валютний Фонд (МВФ) - це міжнародна фінансова організація, яка була створена з метою сприяти стабільності світової фінансової системи та економічному зростанню. Діяльність МВФ включає в себе наступні аспекти:

Надання фінансової допомоги: МВФ надає фінансову допомогу своїм членам в разі виникнення платіжних проблем або економічних криз. Ця допомога надається на умовах, які спрямовані на відновлення макроекономічної стабільності та стимулювання економічного зростання.

Економічний аналіз та консультації: МВФ надає своїм членам консультації та економічний аналіз для покращення їхніх економічних політик і планування. Організація допомагає країнам визначити проблеми та розробити стратегії для досягнення стабільності та сталого росту.

Моніторинг економічних показників: МВФ стежить за економічними та фінансовими показниками країн-членів і надає рекомендації для вирішення економічних проблем.

Технічна допомога: Окрім фінансової підтримки, МВФ надає технічну допомогу країнам в розвитку кадрових ресурсів та здійсненні структурних реформ, спрямованих на покращення економічної ефективності.

Співпраця з іншими міжнародними організаціями: МВФ співпрацює з іншими міжнародними організаціями, такими як Всесвітня банк, для спільного вирішення глобальних економічних проблем.

Роль в розвитку: МВФ також грає роль у забезпеченні фінансового стабільності країн в розвитку та допомагає їм залучати інвестиції та підтримувати економічне зростання.

Учасники Бреттон-Вудської конференції доручили Фонду виконання трьох основних функцій:

- 1) контролю за дотриманням «кодексу поведінки» (тісне співробітництво в питаннях міжнародної валютної політики і міждержавного платіжного обігу);
- 2) надання членам фонду фінансових ресурсів для забезпечення дотримання ними «кодексу поведінки»;
- 3) організації форумів для взаємних консультацій країн-членів і співробітництва з міжнародних валютних питань.

Пізніше країни-члени визначали для МВФ і додаткові функції та обов'язки залежно від потреб часу: здійснення нагляду за узгодженою системою впорядкованого обміну національних валют;

надання кредитів своїм членам на реорганізацію економіки для встановлення більш ефективного співробітництва; надання додаткових послуг країнам-членам (підвищення кваліфікації персоналу, технічна допомога в спеціалізованих сферах, інформаційне обслуговування).

Статут МВФ не передбачає особливих умов щодо вступу в організацію: членство в ній відкрито для будь-якої країни, що здатна і готова виконувати певні обов'язки. Проте, вступаючи в МВФ, країна зобов'язується: постійно інформувати інші країни про заходи та кроки щодо визначення вартості своїх грошей стосовно грошей інших країн; відмовитися від обмежень на обмін національних грошей на інші валюти; дотримуватися тієї економічної політики,

яка приведе до зростання як власного національного багатства, так і всієї спільноти в цілому.

Країна, що вступає до МВФ, вносить певний членський внесок, який зветься квотою. Квоти створюють об'єднані грошові запаси, якими МВФ користується для надання позик своїм членам; визначають суму, яку країна може позичити або отримати в МВФ при періодичному розподіленні спеціальних активів, відомих як СДР; визначають «вагу» голосу кожного члена Фонду. Розмір квоти визначається під час вступу країни в МВФ, для чого Фонд збирає макроекономічні показники по країні й розраховує діапазон можливих значень квоти. Отримані дані порівнюються з аналогічною інформацією по дійсних членах МВФ, які мають порівняні економічні масштаби і характеристики, і пропонується попередня квота або можливий діапазон її значень. Статті угоди МВФ передбачають періодичний перегляд квот держав-членів (один раз на п'ять років).

Аналіз і перегляд розмірів квот повинні відбити зміни в світовій економіці, у відносному становищі держав-членів, а також необхідність дотримання рівноваги між різними групами країн.

До 25% квоти повинно бути сплачено в резервних активах, які визначаються Фондом (СДР або вільноконвертовані валюти) – це первинна резервна частка держави в Фонді, яку кожний член МВФ має право купити, переказавши йому еквівалент цієї суми в своїй національній валюті. 75% квоти сплачується в національній валюті держави-члена, яка передається Фонду в формі простих векселів у національній валюті – це частка, яка визначає розмір кредиту, що може бути отриманий від МВФ згідно з механізмом кредитних часток.

МВФ організований за зразком акціонерного товариства, а тому можливість кожного учасника впливати на діяльність обмежується його часткою в капіталі. Кожна країна-член має 250 «базових» голосів (незалежно від розміру внеску в капітал Фонду) і додатково по 1 голосу за кожні 100 тис. одиниць СДР його частки в цьому капіталі.

При голосуванні з деяких питань країни-кредитори можуть додатково отримати один голос на кожні 400 тис. доларів позик, наданих ними на день голосування, за рахунок відповідного зменшення кількості голосів країн-боржників.

Фінансові ресурси МВФ утворюються з членських внесків фінансування і запозичень, що періодично використовуються як доповнення до ресурсів МВФ, утворених квотами держав-членів.

Джерело фінансової допомоги країні-члену визначається залежно від обставин, що зумовили дефіцит її платіжного балансу.

Дохід МВФ складається зі зборів за використання ресурсів Фонду, які стягуються з його членів, відсотків на кошти Фонду в СДР і комісійних зборів на купівлю валюти у Фонду.

Організаційна структура МВФ складається з системи органів, кожний з яких має власні правила формування і компетенцію та застосовує визначені методи і процедури прийняття рішень (рис. 7.2).

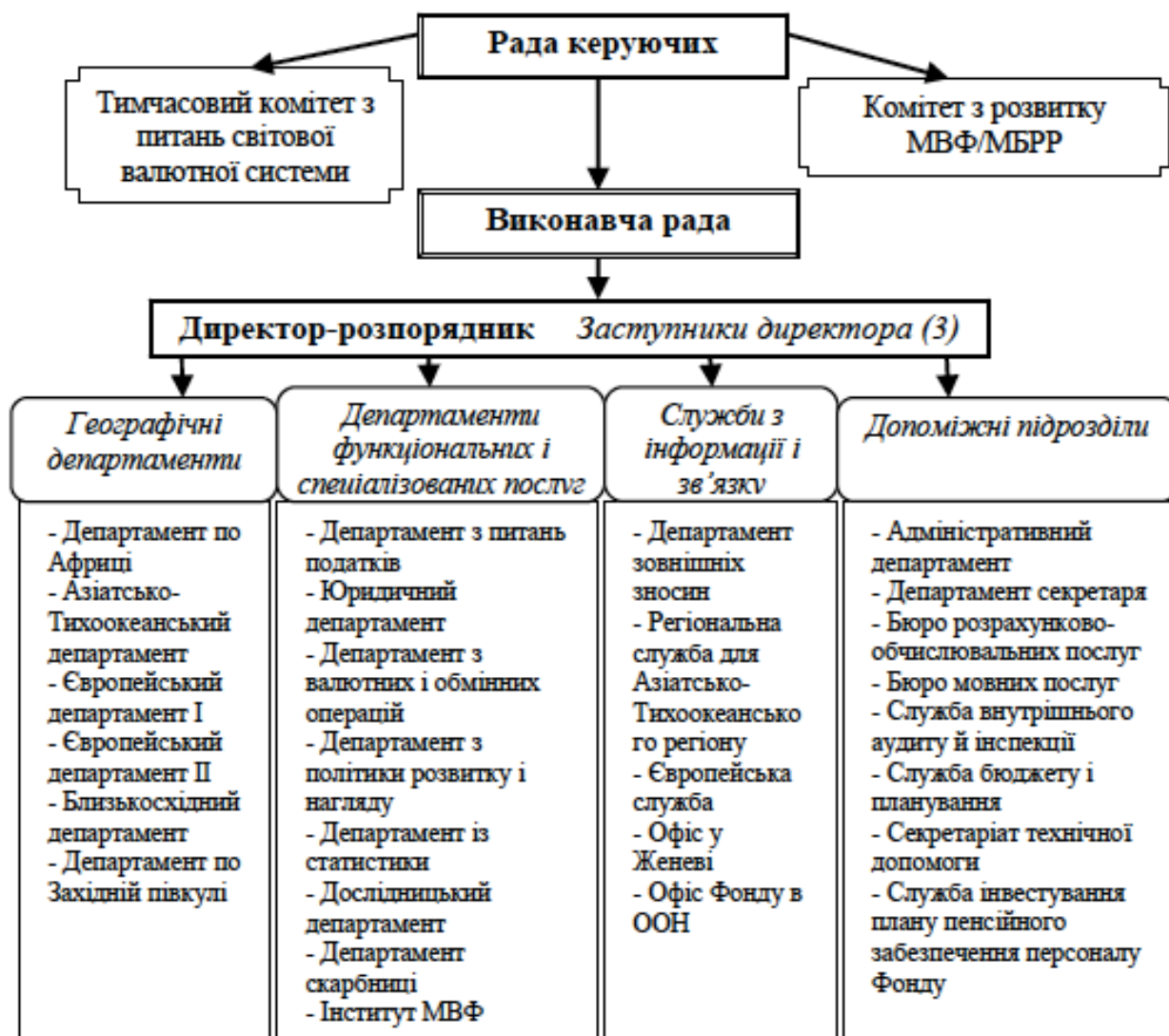

Рис. 7.2 – Організаційна структура МВФ

Умови надання кредитів МВФ. Країна, що потребує позики, повинна скоординувати свою політику з рекомендаціями МВФ, в яких закладені критерії, обов'язкові для виконання.

Суть цих рекомендацій полягає в наступному:

1. Макроекономічна політика має бути спрямована на забезпечення активного сальдо платіжного балансу як головного чинника виплати основної частини боргу і відсотків.
2. Стабілізація внутрішнього попиту за рахунок обмеження державних витрат.

3. Використання позик на фінансування виробничої сфери; виплата основної частини боргу і відсотків за рахунок прибутку, отриманого у виробничій сфері.

4. Забезпечення бездефіцитності державного бюджету завдяки скороченню невиправданих державних витрат і стримування інфляції.

5. Ефективна податкова політика, яка сприятиме розвитку інвестування і підприємництва і забезпечуватиме збір податків для покриття державних витрат.

6. Стабілізація грошового обігу.

7. Забезпечення максимального використання ринкових механізмів і конкуренції як засобів підвищення рівня конкурентоспроможності економіки; відміна контролю над цінами і заробітною платою; вільний допуск на внутрішній ринок і конкуренція з боку імпортованих товарів.

8. Структурна перебудова економіки як основа довгострокового розвитку через роздержавлення промислових підприємств і переведення їх з бюджетного на кредитне фінансування; розвиток експортних галузей за рахунок як податкових стимулів, так і девальвації, сприяння припливу прямих іноземних інвестицій завдяки зниженню рівня оподаткування і наданню гарантій.

Загалом, МВФ грає ключову роль у збереженні стабільності світової фінансової системи та сприяє економічному розвитку країн через фінансову підтримку, консультації та технічну допомогу.

7.3 Діяльність організацій групи Світового Банку

На момент заснування Світовий банк (The World Bank Group –WB) складався з однієї установи – **Міжнародного банку реконструкції та розвитку – МБРР. Нині група Світового банку об'єднує п'ять організацій** (табл. 7.2):

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку – МБРР (The International Bank for Reconstruction and Development – IBRD);

- Міжнародну асоціацію розвитку – МАР (The International Development Association – IDA);

- Міжнародну фінансову корпорацію – МФК (The International Finance Corporation – IFC);
- Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій – БАГІ (The Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA);
- Міжнародний центр регулювання інвестиційних спорів – МЦРІС (The International Center for Settlement Disputes).

Усі ці організації є спеціалізованими агентствами ООН і мають власні статuti та самостійне членство. Президент МБРР є одночасно президентом кожної з організацій групи, а виконавчі директори керують МБРР, МФК і МАР. БАГІ та МЦРІС мають окремі ради директорів, але до складу цих рад входять також виконавчі директори МБРР.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку було створено в 1944 р. разом з МВФ з метою відбудови і реконструкції світової економіки. На момент заснування Банку головна мета була сформульована як створення міжнародної фінансуючої організації для підтримки реконструкції і розвитку економіки. Після реалізації «плану Маршалла» Банк зосередив основну увагу на співробітництві з країнами, що розвиваються, і передусім на наданні фінансової допомоги найбільш біднішим країнам світу. Сьогодні членами МБРР є 181 країна.

Основними цілями МБРР є:

- сприяння реконструкції і розвитку територій держав-членів через заохочення капіталовкладень на виробничі потреби;
- заохочення приватних іноземних капіталовкладень і надання фінансової допомоги з метою розвитку виробничого сектора економіки;
- сприяння довгостроковому збалансованому зростанню міжнародної торгівлі і підтримці рівноваги платіжних балансів через заохочення міжнародних капіталовкладень у розвиток продуктивних сил держав-членів Банку, що повинно стимулювати зростання міжнародної торгівлі і підтримці рівноваги платіжних балансів через заохочення міжнародних капіталовкладень у розвиток продуктивних сил держав-членів Банку, що повинно стимулювати зростання продуктивності праці, рівня життя та поліпшення умов праці в цих країнах.

Таблиця 7.2 – Організаційно-функціональна структура Світового банку

Організація	Основні цілі	Джерела формування ресурсів	Основні функції
МБРР	Сприяння економічному розвитку країн-членів. Заохочення іноземних інвестицій. Підтримка збалансованості платіжних балансів країн-членів	Внески країн-членів у статутний капітал. Позикові кошти із зовнішніх джерел. Платежі в рахунок погашення боргу	Кредитування країн-членів під урядові гарантії. Технічна допомога країнам, що розвиваються
МФК	Сприяння економічному зростанню країн, що розвиваються, шляхом заохочення приватного підприємництва	Внески в уставний капітал. Кредити МБРР. Відрахування від прибутків. Платежі в рахунок погашення боргу. Позикові кошти із зовнішніх джерел	Кредитування високо-рентабельних об'єктів без урядових гарантії. Інвестування в акціонерний капітал об'єктів з наступним перепродажем акцій приватним підприємцям. Технічна допомога
МАР	Сприяння економічному зростанню країн, що розвиваються	Прибутки від МБРР. Внески країн-донорів. Платежі в рахунок погашення боргу	Безпроцентні позики найменш розвинутих країнам під урядові гарантії. Надання урядам кредиту під певний процент
БАПІ	Сприяння притоку інвестицій в країни, що розвиваються	Внески у статутний капітал	Страховання некомерційних ризиків. Консультативні послуги.
МЦРІС	Урегулювання інвестиційних спорів		Примирення. Арбітраж

Основними вимогами до країни, що бажає вступити до МБРР, є:

- 1) незалежна зовнішня політика;
- 2) дотримання прав і обов'язків, визначених у статуті Банку;
- 3) членство у МВФ.

Щоб вийти з МБРР за власним бажанням, країна повинна розплатитися по взятих нею кредитах МБРР.

Організаційна структура МБРР складається з Ради керуючих, Директорату, Комітету з розвитку та президента.

Рада керуючих (Board of Governors) є вищим органом і формується з керуючих (міністрів фінансів або президентів центральних банків країн-членів), яких призначають уряди країн-членів на п'ять років. До Ради керуючих входить 181 вища посадова особа (за числом членів МБРР). Рада скликається один раз на рік на спільну сесію з Радою керуючих МВФ. Крім цього вона може зібратись у будь-який момент на вимогу Ради директорів. Кворум досягається присутністю більшості членів Ради, котрі володіють не менш ніж двома третинами голосів. Рада керуючих може передати частину своїх повноважень Раді директорів.

В коло обов'язків Ради керуючих включено розв'язання стратегічних питань діяльності Банку, зокрема:

внесення змін до статуту;

прийом нових членів і визначення умов їх вступу та призупинення членства;

збільшення або зменшення акціонерного капіталу Банку;

встановлення партнерства з іншими міжнародними організаціями;

розподіл чистого прибутку;

припинення операцій Банку і розподіл його коштів.

Рішення приймаються зваженим голосуванням. Кожна держава володіє числом голосів, пропорційним розміру її фінансового внеску до капіталу Банку.

Рада виконавчих директорів, або Директорат (Executive Board), – постійно діючий орган, до складу якого входить сьогодні 24 члени зі строком повноважень два роки. Рада здійснює поточне керування Банком. Згідно із статутом Банку п'ять країн-членів, що володіють найбільшою кількістю акцій (на сьогодні це США, Франція, Великобританія, Японія та Німеччина), мають право призначати своїх представників до Ради директорів Банку. Решта директорів обирається керуючими інших країн, що об'єднуються в групи для участі у виборах. Виняток становлять Росія, Китай та Саудівська Аравія, що мають власних виконавчих директорів, кожний з яких володіє 2,83% голосів. Кожний директор, який представляє групу, має в своєму розпорядженні сумарну кількість голосів країн, від яких він обраний.

Україна входить до групи «А» з Вірменією, Боснією та Герцеговиною, Болгарією, Хорватією, Грузією, Кіпром, Ізраїлем, Македонією, Молдовою, Румунією та Нідерландами. Інтереси всієї групи постійно представляє громадянин Нідерландів, який розпоряджається 72208 голосами, або 4,54% загального числа голосів.

До сфери компетенції Виконавчих директорів Банку входить: постійний моніторинг реалізації фінансових та операційних програм, виконання адміністративного бюджету; розподіл людських і фінансових ресурсів на наступний рік; вивчення звітів про завершені Банком проекти; аналіз досвіду, набутого Банком у різних секторах; забезпечення використання цього досвіду в практиці діяльності Банку і його членів; визначення подальшої політики Банку через узгодження проектів конкретних рішень, що подаються на їх розгляд щорічно або періодично; контроль кредитної програми МБРР; підготовка доповідей на розгляд щорічних сесій Ради керуючих про результати аудиторських перевірок фінансових операцій, адміністративний бюджет, операції і політику Банку тощо; внесення власних ініціатив щодо політики Банку. Засідання Ради директорів відбуваються у міру необхідності (в середньому тричі на тиждень) у штаб-квартирі (Вашингтон). Виконавчі директори здійснюють свої повноваження за допомогою постійних комітетів, а також заступників, яких кожен директор призначає самостійно. Більшість директорів працюють у складі одного чи декількох комітетів, кількість, назва і призначення яких визначаються безпосередньо Радою директорів.

Крім постійних комітетів під егідою Ради директорів функціонують ще два комітети, основним призначенням яких є проведення обговорень і консультацій з нагальних питань:

- 1) Пленарний комітет;
- 2) Керівний комітет Директорату.

Усі комітети виконують лише аналітично-консультативні функції і не можуть приймати рішення за Раду директорів.

На чолі Ради директорів стоїть Президент Банку, який обирається Радою на п'ять років та веде поточні справи. Традиційно президентом обирають представника США – країни, яка має в МБРР найвищий відсоток голосів.

У структурі МБРР також функціонує Інститут економічного розвитку (ІЕР), який на постійній основі організовує багаторічні інтерактивні просвітницькі програми для представників країн, що розвиваються, та з перехідною економікою, а також підтримує національні інститути в сфері професійної освіти і наукових досліджень.

Основними напрямками діяльності МБРР, кожний з яких включає декілька видів діяльності, є наступні (рис. 7.4).

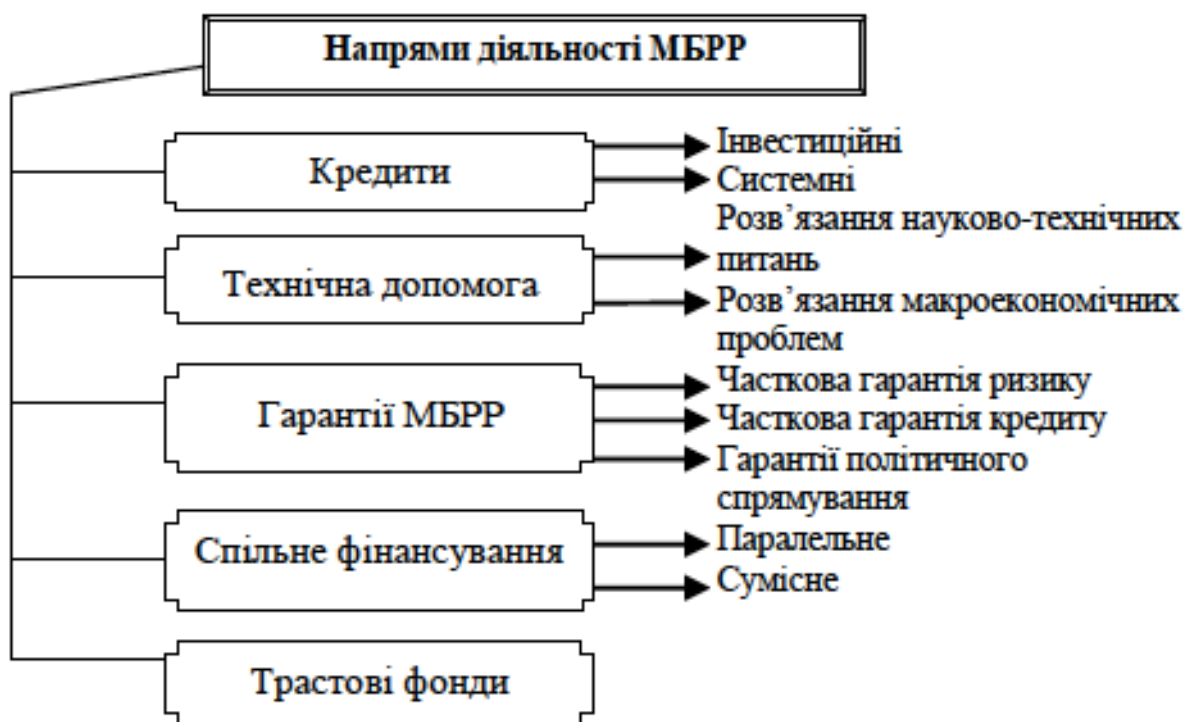

Рис. 7.4 – Класифікація напрямів діяльності МБРР

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) була створена в 1960 р. як філія МБРР з метою надання фінансової підтримки найменш розвинутим країнам на більш «ліберальних» засадах, ніж ті, які пропонував МБРР. Формально МАР

вважається незалежною від МБРР, оскільки має свій Статут і фінансову базу, однак фактично вона являє собою фонд ресурсів, яким керує МБРР.

До складу МАР входять 160 країн, які поділяються на дві категорії: категорія I – більш економічно розвинуті країни (26 країн); категорія II – менш економічно розвинуті країни (134 країни). Щоб стати членом МАР, країна має стати членом МБРР і, відповідно, МВФ.

Цілі МАР подібні до цілей МБРР. Ресурси МАР відокремлені від коштів МБРР і формуються з трьох джерел: переказів з чистого прибутку МБРР, внесків держав-членів та внесків найбільш розвинутих країн. Часткою ресурсів є повернення раніше наданих кредитів.

Для отримання кредитів від МАР країна повинна відповідати чотирьом критеріям: 1) річний дохід на душу населення не може перевищувати 835 доларів США; 2) достатня економічна, фінансова і політична стабільність для виправдання отримання довгострокових кредитів на цілі розвитку; 3) надзвичайно великі труднощі з платіжним балансом і відсутність перспектив самостійного розв'язання проблеми; 4) реальне прагнення розвитку і відповідна економічна політика.

Майже 40 країн світу нині належать до цієї категорії. Кожен проект, що фінансується, підлягає політико-економічній експертизі для визначення шляхів ефективного використання фінансової допомоги.

Майже всі «кредити» МАР, як їх називають, щоб відокремити від «позик» МБРР, надаються в національній валюті держави строком на 35-40 років без відсотків, за винятком невеликої суми для покриття адміністративних витрат (0,75%). Погашення основної суми починається після закінчення 10-річного пільгового періоду. Протягом наступних 10 років погашається по 1% суми кредиту на рік і протягом наступних 10 років погашається по 1% суми кредиту на рік і протягом решти 30 років – по 3% на рік.

Міжнародна фінансова корпорація (МФК) була створена в 1956р. з метою сприяння економічному зростанню країн, що розвиваються, через заохочення приватного бізнесу у виробничій сфері. МФК є членом групи

Світового банку, але юридично і фінансово незалежна від МБРР. До складу МФК входять 174 країни.

Цілі МФК полягають у наданні допомоги в фінансуванні приватних підприємств, які можуть, у свою чергу, сприяти розвиткові країни; поєднанні можливостей інвестицій національного та зарубіжного капіталу з новітніми методами управління; стимулюванні залучення приватного капіталу (національного й іноземного) для капіталовкладень у виробничу сферу країн-членів. Нині МФК є найбільшим у світі інвестором у приватний сектор.

З 1961 р. МФК отримала право безпосередньо вкладати свої ресурси в акції місцевих підприємств у країнах, що розвиваються. На відміну від МБРР і МАР Статут МФК дозволяє їй брати участь в акціонерному капіталі підприємств і надавати довгострокові позики без урядових гарантій. Зобов'язання МФК, як правило, не перевищують 25% вартості проекту.

До джерел фінансування МФК належать внески членів до статутного капіталу, відрахування від прибутків, кошти від повернутих кредитів та кошти, залучені на міжнародних фінансових ринках, 20% коштів позичається у МБРР.

Рішення щодо фінансування певного проекту МФК приймає, виходячи з аналізу двох аспектів: 1) ефективності для країни-члена та 2) прибутковості для інвесторів. Типові обсяги фінансування індивідуальних проектів – у 10-20 млн. дол. США. Позики надаються строком на 3-15 років з пільговим терміном до чотирьох років в основних валютах за фіксованими чи плаваючими ставками.

Крім діяльності, зорієнтованої на заохочення приватних капіталовкладень, МФК в останні роки активізувала зусилля у сфері технічної допомоги. Зокрема, у країнах Східної Європи та СНД Корпорація забезпечує технічною підтримкою процеси приватизації та розвитку ринків капіталів.

До організаційної структури МФК входять: Рада керуючих (вищий орган), Директорат, Президент, виконавчий віце-президент, Банківська консультативна рада, Ділова консультативна рада. Склад Ради керуючих і Директорату такий самий, як і у МБРР. Президентом МФК за посадою є президент Світового банку. За загальне управління і поточні операції відповідає

виконавчий віце-президент, який у своїй роботі спирається на 7 віце-президентів, з яких 3 віце-президенти здійснюють нагляд за роботою регіональних і галузевих департаментів. Крім того, кожний віце-президент керує окремою сферою діяльності. Банківська консультативна рада складається з 10 керівних працівників провідних міжнародних фінансових інститутів, які на регулярних зустрічах з управлінським складом МФК розробляють і обговорюють політику і діяльність Корпорації. Ділова консультативна рада, до складу якої входять відомі промисловці, банкіри та державні діячі країн-членів, надає консультативну допомогу МФК у питаннях бізнесу і фінансів.

З початку діяльності в Україні МФК зосередила зусилля на двох основних напрямках роботи: 1) консультаційні послуги (пілотні проекти великої приватизації), 2) технічна допомога (проекти підтримки приватного підприємництва, малої приватизації, підготовки великих підприємств до приватизації та проект приватизації землі і реструктуризації сільського господарства).

Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (БАГІ) – засноване в 1988 р. як організація групи Світового банку, юридично і фінансово незалежна від МБРР. Членом БАГІ може бути будь-яка країна-член МБРР і Швейцарія. До складу БАГІ входять 149 країн.

Метою створення цієї організації було сприяння надходженню інвестицій у країни, що розвиваються. У Статуті БАГІ зазначені такі цілі діяльності: заохочення іноземних інвестицій у виробничу сферу, особливо в країнах, що розвиваються, як доповнення до діяльності інститутів групи Світового банку; надання гарантій, включаючи страхування та перестраховування некомерційних ризиків на інвестиції однієї держави-члена БАГІ в іншій країні-члені.

БАГІ виконує три функції: 1) надає гарантії від некомерційних ризиків обраним нею інвесторам; 2) консультує уряди країн, що розвиваються, з питань розробки та реалізації стратегій, програм і процедур, які стосуються міжнародного інвестування; 3) пропонує рекламні послуги і виступає як спонсор

діалогів між міжнародними діловими колами і конкретним урядом – організатором зустрічей з питань інвестицій.

Основною є функція гарантування інвестицій, зокрема БАГІ пропонує гарантії від втрат, пов'язаних з такими явищами:

- неконвертованістю місцевої валюти, яка зумовлює неможливість переведення її в іноземну валюту і вивезення за межі країни;

- експропріацією власності в країні перебування, зумовленою діями уряду країни перебування, спрямованими на обмеження або ліквідацію прав власності або контроль над нею, а також права на застраховані інвестиції;

- воєнними діями або внутрішніми заворушеннями, які ведуть до руйнації або завдання шкоди активам підприємств, або створення перешкод для їхньої діяльності;

- розірванням контракту, тобто відмовою від зобов'язань по контракту або будь-якими його порушеннями з боку країни перебування щодо іноземного інвестора, коли останній не має можливості звернутися до суду або арбітражного суду з приводу порушення контракту.

Гарантії БАГІ надаються, як правило, на 15 років, але цей термін може бути продовжений. Максимальний ліміт покриття – 50 млн. дол. США за один проект. Право на гарантії мають інвестиції в усіх галузях, крім оборонної промисловості, виготовлення тютюнових виробів та виробництва алкогольних напоїв, інвестицій спекулятивного характеру і пов'язаних з азартними іграми. Під час отримання заяви від країни БАГІ оцінює проекти щодо їх фінансового, економічного обґрунтування, відповідності стандартам з охорони навколишнього середовища, відповідності потребам розвитку країни-претендента. Джерелом фінансування є статутний капітал, який нині становить понад 1 млрд. дол. США.

Організаційну структуру БАГІ створюють Рада керуючих, Директорат та президент. Усі повноваження з керівництва БАГІ належать Раді керуючих. За поточну діяльність відповідає Директорат, який складається з 20 членів. Головою Директорату є президент МБРР.

Виконавчий віце-президент БАГІ призначається Директоратом на пропозицію президента МБРР і веде поточні справи під загальним наглядом Директорату. Посадові особи та інші штатні співробітники МБРР працюють в Агенції по сумісництву. В Україні БАГІ співпрацює з Державною кредитно-інвестиційною компанією, опікуючись фондом перед експортних гарантій для заохочення інвестицій в АПК.

Міжнародний центр з регулювання інвестиційних спорів (МЦРІС) створений у 1966 р. з метою стимулювання приватних інвестицій через урегулювання конфліктів між іноземними інвесторами та місцевими урядами. МЦРІС надає також консультації, проводить дослідницьку роботу і здійснює випуск видань з питань правового регулювання іноземних інвестицій. Членами МЦРІС є 131 країна. Участь МЦРІС у розв'язанні можливих спірних питань передбачається умовами багатьох інвестиційних контрактів, а також багато- і двосторонніх угод.

Контрольні запитання

1. Визначити, що включає в себе система міжнародних валютно-фінансових інститутів
2. Охарактеризувати діяльність МВФ
3. Охарактеризувати організаційну структуру МВФ
4. Визначити, в чому полягає суть рекомендацій МВФ країнам, які планують брати кредит?
5. Які організації входять у групу Світового Банку, і які функції вони виконують?

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію по будь-якій міжнародній валютно-фінансовій організації.

2. Підготувати есе на тему: Чи вигідно країнам брати кредити в міжнародних валютно-фінансових організаціях
3. Підготувати 5 тестових завдань із 1 правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Сіденко С., Кульбіда М. Міжнародні фінансові організації у процесах економічної модернізації країн. URL: http://iejjournal.com/journals/32-33/2020_5_Sidenko_Kulbida.pdf.
2. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/financial-institutions>.
3. International monetary fund. URL: <https://www.imf.org/en/Home>.

ТЕМА 8

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

8.1 Співпраця України з міжнародними організаціями глобального типу: Україна та ООН

Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру та безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру, забезпечення прав людини.

Україна надає особливого значення діяльності ООН з підтримання міжнародного миру та безпеки, розглядаючи участь у ній як важливий чинник своєї зовнішньої політики. Починаючи з липня 1992 р. Україна виступає активним контрибутором військових підрозділів та персоналу до операцій ООН з підтримання миру (ОПМ). Станом на березень 2013 року 538 військовослужбовців ЗСУ та співробітників органів внутрішніх справ України

беруть участь у 7-ми ОПМ ООН: у ДРК, на Кіпрі, у Косово, Кот д'Івуарі, Ліберії, Судані та Південному Судані. За цим показником Україна посідає 5-е місце серед країн Європи.

Співпраця з ООН в галузі роззброєння зосереджується на зміцненні міжнародних інструментів і режимів в сфері контролю над озброєннями, нерозповсюдження зброї масового знищення, дотриманні санкційних режимів Ради Безпеки ООН.

Виходячи з нагальної необхідності розробки світовою спільнотою ефективних заходів боротьби з тероризмом, Україна приєдналася до глобальної антитерористичної коаліції, підтвердила свою готовність докласти максимальних зусиль до спільної боротьби з міжнародним тероризмом, насамперед у рамках ООН.

Україна активно долучається до діяльності органів ООН у правозахисній сфері: двічі (2006-2008 та 2008-2011 рр.) входила до складу новоствореного правозахисного органу - Ради ООН з прав людини та бере активну участь у роботі Ради як спостерігач. У травні 2008 р. та жовтні 2012 р. у рамках Ради Україна успішно пройшла Універсальний періодичний огляд ситуації у галузі прав людини в країні, підсумки якого затверджені 14 березня 2013 р. під час 22-ї сесії Ради.

Наша держава є стороною основних міжнародних договорів у сфері захисту прав людини. Як сторона зазначених документів Україна на регулярній основі подає на розгляд відповідних конвенційних органів національні доповіді щодо виконання зобов'язань згідно з цими договорами. Рекомендації, які виносяться за результатами розгляду доповідей України, опрацьовуються відповідними національними установами з метою визначення заходів, спрямованих на їх виконання.

Україна є учасницею більшості універсальних міжнародних договорів, депозитарієм яких виступає Генеральний секретар ООН.

За час свого членства в ООН Україна тричі обиралася непостійним членом Ради Безпеки (1948-1949, 1984-1985, 2000-2001 рр.), шість разів - членом Економічної і Соціальної Ради (востаннє на період 2010-2012 рр.).

Кандидатуру України висунуто на обрання до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на період 2016-2017 рр. (за час членства в ООН Україна тричі була обрана непостійним членом РБ ООН: 1948-1949, 1984-1985, 2000-2001 рр.), до складу Ради ООН з прав людини на період 2018-2020 рр. (Україна двічі була обрана членом РПЛ ООН 2006-2008, 2008-2011 рр.), до складу Економічної і Соціальної Ради ООН на період 2019-2021 рр. (вшосте Україна входила до складу ЕКОСОР у 2010-2012 рр.).

У 2013 році Україна є членом наступних керівних органів ООН та спеціалізованих установ системи ООН: Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ) (2010-2014 рр.), Комісії із соціального розвитку (2012-2015 рр.), Комісії з наркотичних засобів (2012-2015 рр.), Комітету з внесків (2013-2015 рр.), Виконавчої ради Структури ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок «ООН-Жінки» (2011-2013 рр.), Комітету з інформації (2013-2014 рр.), Ради Організації ООН з промислового розвитку (ЮНІДО) (2010-2013 рр.), Адміністративної ради та Ради поштової експлуатації Всесвітнього поштового союзу (2013-2016 рр.), Програмного та бюджетного комітетів Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Постійний представник України при ООН обраний Головою Шостого комітету (правові питання) 67-ї сесії ГА ООН (2012-2013 рр.), Україна Віце-головає в Асамблеї Міжнародної морської організації, представник нашої держави входить до складу Міжнародного трибуналу з морського права (2011-2021 рр.).

Представники України також входили до складу керівних органів Програми розвитку ООН та Фонду ООН у галузі народонаселення (Виконавчої ради ПРООН/ЮНФПА/ЮНОПС), Дитячого фонду ООН (Виконавчої ради ЮНІСЕФ), Всесвітньої туристичної організації (Виконавчої ради ЮНВТО), Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (Виконавчої

ради ЮНЕСКО), Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (Рада ФАО), Всесвітньої продовольчої програми ООН (Виконавча Рада ВПП).

Україна бере участь у діяльності Європейської економічної комісії ООН, спрямованій на зміцнення регіонального співробітництва у сфері енергетики, транспорту, екології, економічної інтеграції. СЕК ООН є для нашої країни одним із важливих джерел технічної допомоги у вищевказаних галузях. На періоди 2002 – 2003 та 2007 – 2008 рр. Постійний представник України у Женеві обирався заступником Голови СЕК ООН. Представники України працюють у складі Бюро комітетів ООН: екологічної політики (КЕП) та сталої енергетики (КСЕ).

Здійснюється ефективна взаємодія України зі спеціалізованими установами ООН з багатьох питань глобального порядку денного, включаючи боротьбу з бідністю, охорону навколишнього середовища, вдосконалення системи охорони здоров'я тощо. Важлива роль у здійсненні цієї взаємодії належить Офісу ООН в Україні (www.un.org.ua), який забезпечує реалізацію проектів Програми розвитку ООН в Україні (ПРООН), активно співпрацюючи з Міністерством економічного розвитку і торгівлі, Міністерством екології та природних ресурсів, Міністерством у справах сім'ї, молоді та спорту, іншими українськими відомствами. Крім ПРООН, Офіс координує діяльність в Україні Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), МАГАТЕ, МОП, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ), Об'єднаної програми ООН з питань ВІЛ/СНІД (ЮНЕЙДС), Управління ООН з наркотиків і злочинності, ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ.

Розвивається активна співпраця України з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ). Регіональне представництво УВКБ в Білорусі, Молдові та Україні у партнерстві з Державною міграційною службою України фінансує та реалізує в нашій країні низку проектів в міграційній сфері. Україна виступає за неухильне дотримання міжнародних зобов'язань та забезпечення ефективної реалізації національного законодавства у сфері захисту прав біженців. В Україні здійснюється послідовна робота зі зміцнення законодавчої бази, вдосконалення системи державного управління міграційними

процесами відповідно до міжнародних стандартів. Зміни, внесені до законодавства України протягом останніх років заклали належні умови для створення системи притулку в Україні відповідно до міжнародних стандартів.

Україна також не залишається осторонь гуманітарних катастроф, що відбуваються у різних куточках світу у зв'язку зі збройними конфліктами. 26 вересня 2012 року Президент України прийняв рішення про надання гуманітарної допомоги сирійським біженцям. На виконання рішення Президента України, виділені кошти у розмірі 1 000 000 грн. перераховані до Сирійського регіонального плану реагування, який реалізується УВКБ разом з міжнародними партнерами у країнах регіону Близького Сходу.

Значна увага приділялася розвитку співпраці з Управлінням ООН з наркотиків і злочинності (УНЗ ООН). У травні 2012 року за сприяння УНЗ ООН в Україні відбулася Міжнародна конференція „Українське суспільство і наркотики: вибудова нового стратегічного підходу”, в якій взяли участь Заступник Генсекретаря ООН, Виконавчого директора УНЗ ООН, а також провідні міжнародні експерти. У 2012 році Україна пройшла через перший цикл механізму огляду виконання Конвенції ООН проти корупції, результати якого мають бути офіційно представлені у 2013 році.

На окрему увагу заслуговує ґрунтовна робота, що здійснюється українською стороною на різних напрямках співробітництва з МАГАТЕ. Одним із актуальних завдань цього співробітництва є налагодження взаємодії у «трикутнику» Україна – ЄС – МАГАТЕ в рамках інтеграції енергетичних просторів. Важливою для української сторони подією буде головування представника України на Другій сесії Підготовчого комітету Оглядової конференції 2010 року держав-сторін Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, яка відбудеться під егідою МАГАТЕ.

Прикладом успішної участі України в діяльності міжнародних організацій також може слугувати різнобічна взаємодія з ЮНЕСКО, спрямована на розширення міжнародного співробітництва наукових, освітніх, культурних інституцій.

Завдяки послідовній та виваженій позиції України в ООН та інших міжнародних організаціях, наша країна отримує значну технічну допомогу з боку спеціалізованих установ ООН, її фондів та програм.

Пріоритетне місце в сучасному міжнародному співробітництві займає проблематика сталого розвитку та охорони навколишнього середовища, протидії глобальній зміні клімату. Головну роль на даному напрямку відіграє ООН як найважливіше джерело міжнародного природоохоронного права. Україна є стороною понад 40 глобальних та регіональних природоохоронних конвенцій та угод, активним учасником переговорного процесу щодо підготовки нової міжнародної угоди, яка прийде на зміну Кіотському протоколу до Рамкової конвенції про зміну клімату. Досить динамічно розвивається співробітництво української сторони з Форумом ООН з лісів та Комісією сталого розвитку ООН (крім екологічних питань, в рамках Комісії Україна залучається до обговорення питань сільськогосподарського та промислового розвитку, продовольчої та енергетичної безпеки). З Програмою ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) Україна співпрацює в рамках тристоронньої ініціативи з довкілля та безпеки ЮНЕП, ПРООН та Організації безпеки та співробітництва в Європі – ОБСЄ.

Українська сторона виступила ініціатором розробки Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат (Карпатської конвенції) та головувала у Карпатській конвенції в період з грудня 2006 по червень 2008 р. Розглядається питання про розміщення Секретаріату Конвенції на території нашої країни. На даний час представники України входять до складу Комісії по захисту Чорного моря від забруднення, створеної відповідно до Бухарестської конвенції, та консультативних груп цієї Комісії, Бюро Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Комітету з дотримання Картахенського протоколу з біобезпеки до Конвенції про охорону біологічного різноманіття, Наглядового комітету спільного впровадження Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату, Бюро Угоди про збереження китоподібних та Постійних комітетів ще двох регіональних

природоохоронних Угод. Значний обсяг роботи Мінприроди та інших українських відомств є пов'язаним з участю в Конференції сторін Конвенції про доступ до інформації, участі громадськості в прийнятті рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища (Орхуської конвенції).

Делегації України беруть регулярну участь у зустрічах сторін Монреальського протоколу з речовин, що руйнують озоновий шар. За багаторічні досягнення у справі збереження озонового шару Уряд України та Національна озонова служба нагороджені почесним сертифікатом Монреальського протоколу.

На сучасному етапі міжнародного співробітництва все більше уваги приділяється сільському господарству, в тому числі, в контексті вирішення продовольчих, соціальних та екологічних проблем. Працюючи у складі п'яти комітетів та трьох комісій ФАО, українська сторона безпосередньо залучається до прийняття рішень у цій важливій сфері. Суттєвою перевагою співробітництва з ФАО є отримання Україною технічної допомоги для розвитку пріоритетних галузей АПК.

У 2008 р. Україна підтримала заходи ООН з надання гуманітарної допомоги найбільш враженим продовольчою кризою країнам, а у 2009 р. – увійшла до числа донорів Всесвітньої продовольчої програми – найбільшої із організацій, що забезпечують надання такої допомоги. Першою країною-реципієнтом української продовольчої допомоги в рамках ВПП була Ефіопія.

Українська сторона активно залучається до роботи Європейської та середземноморської організації захисту рослин, Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, Комісії зі збереження морських живих ресурсів Антарктики. Триває членство України у Міжнародній раді по зерну та в категорії спостерігачів – у Міжнародному бюро виноградарства та виноробства.

Слід відзначити високу активність української сторони в міжнародному співробітництві в галузі охорони здоров'я, особливо в рамках ВООЗ. Україна залучалася до розробки низки договірних та стратегічних документів ВООЗ, у

тому числі Рамкової Конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну, резолюцій Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я. Взаємодія з Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця чимало сприяє готовності української сторони до оперативних дій в умовах епідемій «пташиного» грипу.

Працюючи в робочих органах міжнародних організацій, українські фахівці беруть безпосередню участь у розробці рішень Внутрішньоєвропейської організації податкових адміністрацій, Гаазької конференції з міжнародного приватного права, Егмонтської групи підрозділів фінансової розвідки.

Працюючи в робочих органах міжнародних організацій, українські фахівці беруть безпосередню участь у розробці рішень Внутрішньоєвропейської організації податкових адміністрацій, Гаазької конференції з міжнародного приватного права, Егмонтської групи підрозділів фінансової розвідки.

Високу активність українська сторона виявляє в Дунайській комісії, створеній відповідно до Конвенції про режим судноплавства по Дунаю (Представник України обіймає посаду Секретаря Комісії), Організації з заборони хімічної зброї (Україну втретє обрано до складу Виконавчої ради ОЗХЗ на період з травня 2009 по травень 2011 р.), Європейській конференції цивільної авіації, Міжнародній організації комісій з цінних паперів, Міжнародному бюро виставок, Міжнародній раді архівів.

Успішно розвивається співробітництво української сторони з Міжнародною організацією з міграції, провідна роль в якому належить Міністерству внутрішніх справ. Також МВС активно працює з Міжнародною організацією кримінальної поліції – Інтерполом.

Національне космічне агентство України залучається до обговорення актуальних проблем застосування космічної техніки і технологій в рамках Комітету ООН з використання космічного простору в мирних цілях, працює у складі Комітету супутникового спостереження за Землею та трьох інших структур. Активно підтримує та розвиває багатосторонні міжнародні зв'язки Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики (в першу чергу, з Міжнародною організацією стандартизації).

Зазначена діяльність має важливе значення в контексті виконання зобов'язань України в рамках Світової організації торгівлі (СОТ) та позитивно впливає на конкурентоспроможність українських товарів.

З набуттям нашої країною членства у СОТ в травні 2008 р. розпочався новий етап багатостороннього співробітництва України. Наразі українська сторона працює на засіданнях Генеральної ради СОТ, бере участь у дво- та багатосторонніх процесах в рамках Доха-раунду, опрацьовує питання щодо приєднання України до існуючих в рамках Організації угруповань держав-членів, які об'єднані за регіональною ознакою або «за інтересами». Членство в СОТ відкрило для України можливість ведення переговорів по угодах про вільну торгівлю з ЄС та Європейською асоціацією вільної торгівлі, посилило позицію нашої країни в імплементації чинних двосторонніх угод про вільну торгівлю. Актуальним завданням залишається подальше реформування зовнішньоторговельного режиму України з метою приведення його у відповідність до норм та принципів СОТ.

В контексті глобальної економічної та фінансової кризи та її негативного впливу на становище української економіки зростає важливість міжнародного фінансового співробітництва України, особливо з групою Світового банку. Співпраця з Міжнародним банком реконструкції та розвитку здійснюється відповідно до Стратегії партнерства з Україною на період 2008 – 2011 рр., яка має на меті забезпечення в Україні сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності економіки, реформування державних фінансів та державного управління, поліпшення державних послуг у сфері охорони здоров'я та освіти. Вагоме значення для державного сектора української економіки мають капіталовкладення Європейського банку реконструкції та розвитку, спрямовані на реалізацію проектів в енергетиці, транспорті та зв'язку, сфері муніципальної інфраструктури.

Здійснюючи загальну координацію роботи українських відомств, пов'язаної з членством нашої країни у міжнародних структурах, МЗС водночас виступає головним відповідальним відомством України у відношенні двадцяти з

них (у тому числі ООН та її головних органів). В числі таких структур слід особливо виділити регіональні організації та інтеграційні угруповання – Раду Європи, ОБСЄ, Організацію за демократію та розвиток – ГУАМ, Організацію Чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Центральноевропейську ініціативу (ЦЄІ). Широка тематика діяльності цих організацій та різноманітність завдань, пов'язаних з участю в них української сторони, потребує залучення до роботи багатьох інших відомств.

Так, взаємодія в рамках ОЧЕС пов'язана із просуванням інтересів української сторони в сфері транспорту і комунікацій, фінансовому та науковому співробітництві, в енергетиці та охороні довкілля, туристичній сфері. З лютого 2007 по квітень 2008 р. Україна успішно головувала в цій організації.

ГУАМ сьогодні є динамічною та ефективною організацією, яка має значний потенціал співробітництва у транспортній, енергетичній, гуманітарній і безпековій сферах. Членство України в ГУАМ сприяє зміцненню міжнародного авторитету України та посиленню її ролі як регіонального лідера.

ЦЄІ є регіональним угрупованням країн Центральної та Східної Європи, діяльність якого спрямована на розвиток співробітництва в політичній, соціально-економічній, науковій та культурній сферах та сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні. Пріоритетними для України напрямками є участь у проектній діяльності Ініціативи у сфері енергетики, промислового розвитку, науки і технологій, транспорту, транскордонного співробітництва.

Членство України у Раді Європи є важливим чинником інтеграції країни у єдиний європейський правовий простір шляхом приведення національного законодавства у відповідність до норм організації. Основні напрями співробітництва України та РЄ, зокрема, забезпечення прав людини та соціальної єдності, реформування судової системи, боротьбу із корупцією покладено в основу Плану дій РЄ для України на 2008-2011 рр. Відповідно до Статуту РЄ, Україна представлена у всіх головних органах РЄ; у 2010 – 2011 рр. відбулося головування України в Комітеті Міністрів РЄ.

Діяльність України в ОБСЄ забезпечує рівноправну участь нашої держави в обговоренні і вирішенні актуальних проблем міжнародної безпеки і співпраці в регіоні Організації. Серед головних напрямків співпраці України з ОБСЄ – зміцнення превентивної ролі ОБСЄ та активізація її участі у врегулюванні „заморожених” конфліктів. Українська сторона послідовно залучається до вирішення актуальних питань реформування та подальшої інституціональної розбудови ОБСЄ. У 2013 році Україна головує у цій організації.

Згідно з рішенням XIII-ої щорічної сесії Конференції держав-учасниць Конвенції про заборону хімічної зброї (КХЗ), що проходила 2-5 грудня 2008 р. в м. Гаага (Нідерланди), Україну втретє було обрано членом Виконавчої ради Організації по забороні хімічної зброї (ОЗХЗ).

До складу цього директивного органу ОЗХЗ входить 41 країна з 188 держав-членів Організації, які обираються Конференцією держав-учасниць Конвенції про заборону хімічної зброї (КХЗ) терміном на два роки.

Україна як сторона Конвенції і держава-учасниця ОЗХЗ з листопада 1998 року бере активну участь у роботі відповідних органів цієї міжнародної організації, виходячи з необхідності зміцнення глобальних режимів нерозповсюдження зброї масового знищення, розвитку і активізації міжнародного співробітництва на напрямі хімічного роззброєння, захисту національних інтересів у сфері розвитку хімічної науки та промисловості.

У період з травня 2009 до травня 2011 рр. України була членом Виконавчої ради ОЗХЗ, що передбачало участь української делегації в її поточних сесіях, які регулярно скликаються для розгляду актуальних питань хімічного роззброєння і діяльності в рамках Організації, розробки і ухвалення відповідних директивних рішень тощо.

Під час сесій Виконради розглянуто широкий спектр питань, пов'язаних з аналізом виконання Конвенції її державами-учасницями, в першу чергу, у контексті ліквідації задекларованої низкою країн хімічної зброї та колишніх об'єктів з її виробництва; оцінкою впливу науково-технічного розвитку на дію Конвенції та стан її імплементації на національних рівнях; перспективами

подальшої універсалізації цього багатостороннього договору та розвитком міжнародного співробітництва у рамках ОЗХЗ, у т. ч. з метою протидії проявам "хімічного" тероризму, тощо.

Українська сторона докладає зусиль для реалізації таких пріоритетних для нашої країни напрямів співробітництва з ОЗХЗ як:

співробітництво в рамках Статті XI Конвенції, яка заохочує держави-учасниці КХЗ до розвитку взаємовигідного обміну науково-технічною інформацією, і дає підґрунтя для реалізації спільних наукових і прикладних проектів (у т. ч. в галузі сільського господарства, фармацевтики, медицини тощо);

вплив на вирішення питань з ліквідації хімічної зброї, які можуть зачіпати інтереси України;

сприяння інспекційній діяльності ОЗХЗ, пов'язаної з проведенням перевірок об'єктів хімічної промисловості держав-учасниць Конвенції;

подальший розвиток співпраці за Статтею X КХЗ, згідно з якою кожна з держав-учасниць КХЗ зобов'язується надавати допомогу та захист від хімічної зброї будь-якій іншій країні-стороні КХЗ.

Крім того, Україна під час свого членства у Виконradі ОЗХЗ протягом 2009-2011 рр. акцентувала увагу на необхідності активізації міжнародного співробітництва у сфері зміцнення безпеки об'єктів хімічної промисловості та ліквідації або утилізації запасів відпрацьованих або надлишкових запасів токсичних хімікатів.

8.2 Україна та міжнародні організації з регулювання світової торгівлі

На сьогодні СОТ – єдина міжнародна організація, яка встановлює глобальні правила торгівлі. На 164 її члени припадає понад 98 % світової торгівлі.

Для України, частка експорту у ВВП якої становить близько 50 %, набуття членства в СОТ стало важливим чинником подальшої інтеграції України до світової економіки та забезпечення недискримінаційного та передбачуваного режиму для українських товарів і послуг на ринках членів СОТ.

Членство України в СОТ – це:

участь у формуванні нових правил торгівлі шляхом проведення багатосторонніх переговорів з метою максимального врахування інтересів вітчизняних виробників/експортерів товарів і постачальників послуг;

покращення доступу українських товарів і послуг та їх постачальників до ринків кандидатів на вступ до СОТ за результатами багатосторонніх і двосторонніх переговорів;

доступ до наразі найефективнішої системи вирішення торговельних спорів;

можливість порушення та вирішення торговельних занепокоєнь у рамках засідань органів СОТ;

участь в оглядах торговельної політики членів СОТ та інформаційній системі СОТ, використання переваг системи завчасного обміну інформацією/нотифікування щодо змін у торговельних режимах членів СОТ;

можливість укладення угод про вільну торгівлю з основними та перспективними торговельними партнерами (членство в СОТ було обов'язковою передумовою для започаткування переговорів з окремими партнерами);

отримання статусу країни з ринковою економікою, що є важливим позитивним чинником під час проведення антидемпінгових розслідувань стосовно українських товарів.

Участь у багатосторонніх переговорах СОТ

На четвертій Конференції міністрів, яка відбулася в листопаді 2001 року у м. Доха (Катар), члени СОТ вирішили розпочати новий раунд багатосторонніх переговорів "Доха – Розвиток", основні напрями якого: сільське господарство, доступ до ринку промислової продукції, торгівля послугами, правила торгівлі, електронна комерція тощо.

Участь у багатосторонніх переговорах дозволяє Україні відстоювати свої національні торговельно-економічні інтереси та долучатися до розробки нових світових правил торгівлі.

Після вступу до СОТ Україна увійшла до групи країн, які приєдналися до СОТ за статтею XII Угоди про заснування СОТ.

Члени цієї групи зробили значний внесок у лібералізацію торгівлі в рамках СОТ порівняно із засновниками організації і відповідно у ході багатосторонніх переговорів намагаються взяти менші зобов'язання. Членство України у групі дозволяє захищати незмінність зобов'язань, що містяться у Протоколі про вступ України до СОТ та додатках до нього.

З метою відстоювання та захисту торговельних інтересів Україна систематично бере участь у роботі найвищого керівного органу СОТ – Конференції міністрів, засідання якої відбуваються раз на два роки. У рамках проведення Конференції міністрів ухвалюються найважливіші рішення і визначаються пріоритетні напрями діяльності СОТ.

Зокрема, в рамках 11-ої Конференції міністрів, яка проходила у грудні 2017 року м. Буенос-Айрес, Аргентинська Республіка, та зібрала представників 164 членів СОТ (понад 4 000 делегатів) Україна приєдналась до низки спільних декларацій та заяв, які стосувалися підтримки багатосторонньої торговельної системи, електронної комерції, дисциплін з внутрішнього регулювання послуг, торгівлі та розширення прав і можливостей жінок в економічній сфері.

Переговори щодо вступу нових членів до СОТ

Україна бере участь у багатосторонніх і двосторонніх переговорах щодо приєднання до СОТ нових членів.

Наразі Україна є членом 18 робочих груп щодо вступу до СОТ таких держав: Азербайджан, Алжир, Андорра, Багамські Острови, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Бутан, Іран, Ірак, Коморські Острови, Ліван, Лівія, Сан-Томе і Принсіпі, Сербія, Судан, Узбекистан, Екваторіальна Гвінея та Ефіопія. Відстоювання інтересів українських виробників та постачальників послуг під час

переговорів щодо вступу нових членів до СОТ ґрунтується на пропозиціях профільних державних органів влади і бізнес-асоціацій щодо усунення бар'єрів для доступу до ринків.

У період з 2008 року Україна досягла двосторонніх домовленостей щодо доступу до ринку з Самоа (2010), Чорногорією (2012), Таджикистаном (2012), Лаосом (2013), Єменом (2014), Казахстаном (2015), Боснією і Герцеговиною (2018).

Участь у роботі органів СОТ

Представники України беруть активну участь у роботі органів СОТ, що дозволяє порушувати проблемні питання під час засідань цих органів з метою відстоювання національних інтересів держави у торговельно-економічній сфері. Наразі багатосторонні переговори зосереджені на таких напрямках: сільське господарство, обмеження (скасування) субсидій у галузі рибальства, електронна комерція, дисципліни з внутрішнього регулювання у сфері послуг. Також Україна бере участь у багатосторонніх і двосторонніх переговорах щодо приєднання до СОТ нових членів.

Моніторинг торговельної політики

Проведення оглядів торговельної політики членів СОТ є одним із найважливіших напрямів діяльності цієї міжнародної організації. Метою оглядів є забезпечення прозорості та передбачуваності торговельних режимів членів СОТ, сприяння більш повному дотриманню правил та принципів СОТ усіма членами.

Україна бере участь у цьому регулярному процесі, що дає можливість відстежувати зміни у торговельній політиці членів СОТ, обговорювати проблемні питання, які можуть мати або мають негативний вплив на дво- та багатосторонню торгівлю, отримувати додаткові пояснення щодо запроваджених заходів.

Україна приділяє особливу увагу торговельним політикам і практикам членів СОТ, які є важливими торговельними партнерами нашої держави.

Нотифікування та обробка запитів

Україна як член СОТ дотримується зобов'язань у сфері прозорості згідно з положеннями угод СОТ та, тим самим, робить внесок в укріплення багатосторонньої торговельної системи СОТ, в якій прозорість торговельної політики членів є однією з основних засад її діяльності.

З цією метою Мінекономрозвитку забезпечується виконання функцій:

національного органу нотифікацій за усіма угодами СОТ;

пункту обробки запитів за угодами ТБТ/СФЗ;

контактного пункту для подання інформації про статистику імпорту та чинний митний тариф до Інтегрованої бази даних СОТ (IDB WTO);

інформаційного пункту СОТ для українських органів державної влади, бізнесу та громадських організацій.

8.3 Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями

Міжнародний Валютний Фонд (International Monetary Fund) є міжнародною фінансовою організацією, яка була заснована в 1944 році. До її складу входять 190 країн.

Фонд має статус спеціалізованої установи ООН і його метою є регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів та надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.

Україна стала членом МВФ відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» від 3 червня 1992 р.

Україна з 1994 р. активно співпрацює з МВФ, використовуючи його фінансові і технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ.

За 31 рік співпраці з МВФ було започатковано 16 програм економічного розвитку та підтримки впровадження реформ в Україні загальним обсягом 53,9 млрд дол. США.

Кошти, отримані від МВФ у рамках відповідних програм направлялись як на покриття дефіциту державного бюджету, так і на покриття золотовалютних резервів Національного банку України.

Кредитні ресурси МВФ є одними з «найдешевших» порівняно з умовами надання позик іншими кредиторами. Більш того, програми МВФ надавали можливість Україні забезпечити посилення фіскальної та фінансової стабільності, поступово запроваджувати структурні реформи та спрямувати Україну шляхом стабільного та збалансованого зростання.

З початку повномасштабної військової агресії росії завдяки підтримці МВФ Україні вдалось забезпечити фінансову та макроекономічну стабільність. Допомога надавалась у рамках різних інструментів (Інструмент швидкого фінансування (Rapid Financing Instrument – RFI) та Механізм розширеного фінансування (Extended Fund Facility – EFF)), а також на пільговій та грантовій основі від міжнародних партнерів через спеціально створений Адміністративний рахунок МВФ.

31 березня 2023 року Рада виконавчих директорів МВФ схвалила нову Програму в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF) у розмірі 11,6 млрд СПЗ (близько 15,6 млрд дол. США). Програма EFF є частиною пакету підтримки України загальною вартістю у 115 млрд дол. США. Програма EFF розрахована на 4 роки (48 місяців) і передбачає 11 переглядів (у т.ч. 2 перегляди у 2023 році – 15 червня та 13 жовтня).

Програма України в рамках EFF націлена на підтримку політики, спрямованої на збереження фіскальної, цінової та фінансової стабільності, а також на підтримку економічного відновлення з одночасним покращенням управління та зміцненням інституції для сприяння довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної відбудови та шляху України до вступу в ЄС.

Група Світового банку

Група Світового банку (World Bank Group) складається з п'яти організацій (Міжнародний банк реконструкції та розвитку, МБРР (IBRD); Міжнародна асоціація розвитку, МАР (IDA); Міжнародна фінансова корпорація, МФК (IFC); Багатостороння агенція з гарантій інвестицій, БАГІ (MIGA); Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів, МЦУІС (ICSID)). Метою діяльності цих установ є надання фінансової і технічної допомоги країнам, що розвиваються.

Кожна з 189 країн-членів Світового банку володіє певною кількістю його акцій. Кількість голосів, які мають країни-учасниці, залежить від їхньої частки в статутному капіталі Банку, яка, у свою чергу, значною мірою визначається часткою цих країн в світовій економіці. Акціонери формують Раду директорів, яка є вищим органом, що приймає рішення і визначає політику Банку.

Україна приєдналась до Світового банку у 1992 році. Представництво Світового банку в Україні було відкрито в 1993 році.

Серед міжнародних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором України. За роки співробітництва Світовий банк затвердив для України 72 позики загальним обсягом більш ніж 15,4 млрд дол. США та 2,2 млрд євро, з яких отримано 14,2 млрд. дол. США та 2,2 млрд євро.

З 24 лютого 2022 року Світовий банк мобілізував на підтримку України фінансові ресурси у розмірі 34 млрд дол. США. Понад 22 млрд дол. США з цієї суми вже надано Україні.

Фінансові ресурси, отримані від Світового банку та створених трастових фондів, використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямкам економічного розвитку України.

З метою підтримки України на шляху впровадження структурних реформ в економіці Світовим банком надано Гарантію на підтримку державної політики у сфері економічного зростання та фіскально стійких послуг.

Наразі здійснюються заходи з імплементації нових спільних системних проектів, які будуть впроваджуватись у процесі відбудови України, зокрема для реконструкції транспортної інфраструктури “RELINK”, електроенергетичного сектору “Re-Power”, підтримки системи охорони здоров'я “Heal Ukraine”, відновлення зруйнованого житла громадян внаслідок бойових дій “HOPE”, а також інших проектів, що наразі знаходяться на етапі підготовки.

Європейський банк реконструкції та розвитку

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) (European Bank for Reconstruction and Development, EBRD) – міжнародна фінансова організація, діяльність якої спрямована на фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки. Банк заснований у 1990 році відповідно до Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. Штаб-квартира ЄБРР знаходиться в Лондоні. На сьогодні акціонерами ЄБРР є 71 країна, а також Європейський Союз та Європейський інвестиційний банк. Структура керівних органів ЄБРР включає президента, раду керуючих та виконавчий орган - раду директорів. Україна є членом ЄБРР з 13 серпня 1992 року. Постійне представництво ЄБРР в Києві функціонує з 1993 року.

ЄБРР працює лише на комерційних засадах. Банк надає виключно цільові кредити під конкретні проекти приватним і державним структурам на потреби розвитку економіки (окрім оборонної та тютюнової промисловості, а також проектів грального бізнесу). Крім цільових кредитів ЄБРР здійснює прямі інвестиції, а також надає технічну допомогу (консультації, навчання банкірів та менеджерів, допомога в організації системи розподілу продовольства). Спеціальних коштів для надання технічної допомоги ЄБРР не має, а залучає інші ресурси, в тому числі зі створених у країнах ЄС спеціальних фондів.

У листопаді 2020 року Рада директорів ЄБРР ухвалила рішення про створення Рахунку міжнародного співробітництва з питань Чорнобиля. Призначення нового фонду – подолання викликів, які ще залишаються в Чорнобильській зоні, та забезпечення належного використання результатів,

досягнутих у рамках роботи Чорнобильського фонду «Укриття» (новий безпечний конфайнмент) та Рахунку ядерної безпеки (сховище відпрацьованого ядерного палива та завод з переробки рідких радіоактивних відходів).

ЄБРР є одним з найбільших інституційних кредиторів в Україні. Станом на кінець березня 2023 року сукупний обсяг виділеного Україні Банком фінансування становить 18,1 млрд євро в рамках 529 проектів. Частка приватного сектору в українському портфоліо складає 39%.

У березні 2022 року ЄБРР оголосив початковий «пакет стійкості» у розмірі 2 млрд євро, що передбачає фінансування заходів для допомоги громадянам, компаніям і країнам, які зазнали впливу війни РФ проти України. Підтримка для українських компаній передбачена, зокрема, у формі відстрочених кредитів, підтримки ліквідності та торговельного фінансування. За можливості компаніям також буде надаватися допомога у релокації з метою продовження діяльності. Кошти для країн-сусідів України передбачені для допомоги у зв'язку з приїздом біженців, пом'якшення наслідків війни та санкцій для їхнього енергетичного сектору, підтримання ліквідності для малого та середнього бізнесу.

8.4 Пріоритетні напрями взаємодії України з міжнародними регіональними організаціями

Пріоритетним напрямом української зовнішньоекономічної політики є Європейський Союз. Європейська інтеграція і членство в Європейському Союзі є стратегічною метою України, оскільки це найкращий спосіб реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої і демократичної держави, зміцнення позицій у світовій системі міжнародних відносин. Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентної спроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС.

Враховуючи, що Україна – одна з найбільших європейських держав, то для неї особливо важливою є інтеграція саме з країнами Європи і, в першу чергу, з країнами-членами Європейського Союзу.

Ключовим напрямком зовнішньої політики України та її стратегічним курсом визнано вступ до Європейського Союзу (ЄС). Ідея європейського вибору позитивно сприймається населенням України, євроінтеграційні прагнення України співпадають із необхідністю її модернізації і радикального реформування. Досягнення відповідності держави й українського суспільства копенгагенським критеріям членства в ЄС є головним довготерміновим завданням євроінтеграційного курсу. Співробітництво ЄС, започатковане в 1991р., триває і розвивається (табл. 8.4).

Таблиця 8.4 – Етапи інтеграції України до ЄС

Термін	Подія
Жовтень 1993 р.	Відкриття в Києві Представництва Комісії Європейських співтовариств
Січень 1994р., м. Москва	Укладення Угоди між США, Росією і Україною про виведення ядерної зброї з України, що відкрило шлях до розширення співробітництва між Україною та ЄС
14 червня 1994р., м. Люксембург	Підписання «Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і ЄС» (УПС)
Липень 1995р.	Відкриття у Брюсселі Представництва України при Європейських співтовариствах
6 грудня 1996 р.	Прийняття Радою ЄС Плану дій, який визначав напрямки взаємодії ЄС із Україною і окреслив шляхи сприяння її розвитку
5 вересня 1997 р.	Відбувся перший саміт Україна – ЄС, під час якого було підтверджено значення двосторонніх стосунків, а також відбувся обмін думками щодо існуючих проблем і шляхів співробітництва у майбутньому
24 лютого 1998 р.	Створено Українську частину Ради з питань співробітництва між Україною і ЄС та передбачено формування в усіх органах державної влади підрозділів співробітництва з ЄС. Створено також Національне агентство України з питань розвитку та європейської інтеграції
11 червня 1998 р.	Указом Президента України затверджено Стратегію інтеграції України до ЄС, у якій сформульовані основні напрями співробітництва України з ЄС

Термін	Подія
16 серпня 1999 р.	Прийнято Постанову Уряду про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства ЄС, затверджено Концепцію адаптації законодавства України до законодавства ЄС
10 грудня 1999 р.	Прийнято на Європейській раді в Гельсінкі Спільної стратегії ЄС щодо України
Друга половина 90-х рр. XX ст.	Набуття Україною членства у Раді Європи й ОБСЄ; членство в програмі «Партнерство заради миру»; підписання в Мадриді в липні 1997 р. Хартії про особливе партнерство України з НАТО; ратифікація Україною Європейської конвенції з прав людини; початок переговорів щодо вступу України у СОТ
Початок 2000 р.	Інтеграція України в ЄС була проголошена ключовим зовнішньополітичним пріоритетом і визначена в урядовій програмі стратегічною метою держави
Березень 2008 р.	Засновані переговори по новому базовому договору між Україною та ЄС на заміну діючої Угоди про партнерство та співробітництво
Травень 2008 р.	Набуття членства в СОТ, що передбачає приведення українського законодавства у відповідність до стандартів країни з ринковою економікою
11 листопада 2011р., м. Брюссель	Відбувся заключний 21 раунд переговорів щодо укладання Угоди про об асоціацію, в ході якого були погоджені усі положення тексту Угоди.
19 грудня 2011р., м. Київ	Під час 15 саміту Україна-ЄС лідери України та ЄС офіційно заявили про завершення переговорів щодо Угоди про асоціацію.
30 березня 2012р., м. Брюссель	Голови переговорних делегацій парафували Угоду
21 березня 2014р.	Під час позачергового саміту Україна-ЄС була підписана політична частина Угоди та Заключний акт саміту.
27 червня 2014р.	В ході засідання Ради ЄС Президентом України, керівництвом ЄС та главами 28 держав-членів ЄС була підписана економічна частина Угоди.
16 вересня 2014р.	Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Українська сторона передала ратифікаційні грамоти та завершила таким чином усі внутрішньодержавні процедури.
Вересень 2017 р.	Угода про асоціацію між Україною та ЄС повністю набрала чинності після її ратифікації всіма сторонами (країнами-членами ЄС).

24 лютого 2022 почалося повномасштабне російське вторгнення в Україну. Після цього 28 лютого Україна подала заявку на вступ до ЄС, а підтримка вступу до ЄС в Україні зросла до рекордних 91 %. У перші дні широкомасштабної

російсько-української війни відбувся ріст з 68 % до 86 %, далі ріст продовжився і станом на кінець березня становить 91 % — абсолютний рекорд за всі роки досліджень. Європарламент, Єврокомісія та Європейська рада підтримали українську заявку, і 23 червня Україна отримала статус кандидата у члени ЄС.

Україна межує з чотирма членами ЄС: Угорщиною, Польщею, Словаччиною та Румунією — загальною довжиною близько 1358 км (844 миль) із 33 пунктами перетину кордону автомобільним, залізничним, поромним та пішохідним та велосипедним шляхом.

Контрольні запитання

1. Охарактеризувати членство України в ООН
2. Охарактеризувати членство України в СОТ
3. Охарактеризувати членство України в міжнародних валютно-фінансових організаціях
4. Охарактеризувати європейський та євроатлантичний курс України.

Завдання для практичних занять

1. Підготувати презентацію по членству України в будь-якій з організацій
2. Підготувати есе на тему: Чи є альтернатива європейському курсу України?
3. Підготувати 5 тестових завдань із 1 правильною відповіддю.

Рекомендована література

1. Романюк Н., Нечипорук В. Перспективи членства України в ЄС в контексті російської агресії. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/243ю> .

2. Коли Україна стане членом Євросоюзу: умови і процедура вступу. Пояснюємо головне про євроінтеграцію. URL: <https://chas.news/current/koli-ukraina-stane-chlenom-evrosoyuzu-umovi-i-protsedura-vstupu>.

3. EU relations with Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/ukraine/>.